BUNJEVAČKE

Informativno - političko glasilo

novine

Subotica, maj 2006.• Godina II • Broj 11

Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

O VIRTUOZNOSTI SUBOTIČKI DUBOREZACA SE MALO ZNA UPRKOS VIKOVNOJ TRADICIJI NA OVIM PROSTORIMA

STVARAJU ČUDA OD DRVETA

STR. 13-15

ISTORIJA BUNJEVAČKOG IZDAVAŠTVA

ZNAČAJ SUBOTIČKOG ČASOPISA «KNJIŽEVNI SEVER»

STR. 8-9

JEDAN ZABORAVLJENI JUBILEJ

OSAM DECENIJA SPORTKLUBA «BUNJEVAC»

STR. 20-21

60 GODINA POSTOJANJA ODBOJKAŠKOG KLUBA ”SPARTAK”

ZA ROĐENDAN - PRVA LIGA

STR. 29-30

Na naslovnoj strani: Zgrada Bunjevačke matice (foto: Z.Vukmanov-Šimokov)

Informativno - političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina II
Broj 11.
Maj 2006. godine
Cina: 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misicu

Izdavač:
NIU “BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR”
Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU “B.I.C.”
dipl. ek. Vesna Vidaković

V.d. glavnog i odgovornog urednika:
Vesna Vidaković

Zamenik odgovornog urednika:
Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Milan Milenković

Saradnici:
Mijo Mandić
Nikola Sedlak
dr Andrija Peić
Nevenka Bašić Palković
Zoran Vukmanov-Šimokov
Snježana Luetić Vujić
Miodrag Radojčin
Izabela Crnković
Zoran Veljanović
Joso Poljaković
Mila Mamužić
Marija Horvat
Nataša Vukov
Livia Tričko
Dragan Tovarišić
Nenad Budinčević
Aleksandar Kokeza

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1
24000 Subotica
Telefon/fax: 024/523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući račun:
160-143270-73

Štampa:
Čikoš Štampa - Subotica

Distribucija:
“Štampa sistem” Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5
24000 Subotica
Telefon/fax: 024/554-881

e-mail: bns.scg@EUnet.yu
web: www.bunjevci.org.yu
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put 10
Tel/fax: 025/28-939

ЦИП - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE novine : informativno - političko glasilo / v. d. glavnog i odgovornog urednika Vesna Vidaković. - 1998-2004 ; God. 1, br. 1 (2005)- . - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004 ; 2005 - . - Ilustr. ; 30 cm
Mesečno
ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

RIČ UREDNIKA

BIT NAROD JE TEŽAK ZADATAK

Bit narod je težak zadatak. Ko to ne uvidi, često gubi od nacionalnih atributa. Najgore je izgubit cilu državu. Ostalo krene redom. Lutanje po bilom svitu, asimilacija i na kraju ne ostane ništa. Osim možda mitovi ili u najboljem slučaju dokumenta po bibliotekama da je tamo digod živio niki narod.

Ima i onih koji se i u gubitcima jako odupiru, mnogo trpe i ćute skriveni digod zgodno za preživit dok njihovo vrime ne dođe, ili ćute i čekaju da kogod za njih štogod uradi što kadgod zna bit bolje. Jel, niki umiju bolje trpit nego radit. Za trpljenje nije potribna nauka neg tvrda glava. Za radit triba tušta više. Vrednoća, posvićenost i spremnost za timski rad, sa interesom i bez sujete. A prija svega jasan cilj i pravi kadar koji može ostvariti cilj kvalitetno i kompetentno. Jer, istorija je nemilosrdna i izbirljiva, pišu je pobidnici pa se jedni uzdignu do civilizacije a neki spuste suprotno, pa bolje da ih i nima u istorijskoj evidenciji. Nije čudo što su narodi koji su stvarali civilizacije prvo dolazili kao „divlji da oteraju pitome“, ali su znali da od tih pitomih uzmu najbolje intelektualce da bi uz njihovu pomoć stvorili svoju elitu za put u civilizaciju.

Tako to ide kad su ljudi ambiciozni za svoj narod i spremni da se povuku pred znanjem pa čak i pomažu u čemu god mogu. Jer, slavu će i korist imati cio narod čije im već ime otvara vrata gdi god išli po svitu. U suprotnom ostaje samo ništavilo i po onoj staroj, „dobar glas se daleko čuje a loš još dalje“.

Na žalost na ovim prostorima je poslidnjih godina bilo tušta nacionalnih buđenja i svi smo mogli vidit, kolikog je mamurluka pri tom bilo. Niki su izgledali kao da su pili 1000 godina i tek ih je zvuk artiljerije otreznio.

I među Bunjevcima se u poslidnje vrime tušta radi na nalaženju mista među narodima sa kojima žive jer je stiglo takvo vrime. Međutim ti narodi su svoj status odavno rišili i ne znaju šta znači trpit i čekat. Na žalost ima i sa ove druge strane onih koji ne znaju šta znači iskoristit svojih pet minuta ili se i oni teško trezne i lutaju po nepoznatim poljima. Srićom ima ko ume. Još samo kad se o one prethodne ne bi zaplitali.

V. Vidaković

SA SASTANKA PREDSEDNIKA REPUBLIKE SRBIJE BORISA TADIĆA SA PREDSEDNICIMA NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA

POTREBNA MESTA U ODBORIMA INFORMATIVNIH JAVNIH SERVISA

Predsednik Tadić se složio da se bez predstavnika manjinskih zajednica u upravnim i programskim odborima ne mogu ostvarivati njihova prava i interesi u javnom informisanju.

Beograd, 18. maj 2006. - Predsednik Republike Srbije Boris Tadić razgovarao je sa predstavnicima 12 saveta nacionalnih manjina o problemima nacionalnih zajednica u sferi javnog informisanja.

Predstavnici ovih saveta ukazali su na činjenicu da u novopostavljenim upravnim i programskim odborima javnih servisa Srbije i Vojvodine nema predstavnika nacionalnih manjina. Oni su istakli da zbog toga ne mogu da ostvaruju svoja zakonska prava, niti interese nacionalnih zajednica u sferi javnog informisanja. Takođe, predstavnici Saveta nacionalnih manjina izrazili su bojazan da njihova prava neće biti poštovana ni prilikom dodele frekvencija lokalnim manjinskim medijima u Srbiji.

Predsednik Tadić složio se sa svim primedbama koje su mu predstavnici nacionalnih saveta predočili i izrazio sumnju da i prilikom dodeljivanja nacionalnih frekvencija nije sve bilo u skladu sa zakonom i evropskim standardima uvođenja reda u medijsku sferu.

Predsednik Tadić i predstavnici nacionalnih saveta dogovorili su se da se ubuduće sastaju na svaka tri meseca.

Pres služba
Predsednika Republike Srbije

NIKOLA BABIĆ, PREDSEDNIK NACIONALNOG SAVETA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

NE PRIHVATAMO NETAČNOSTI O BUNJEVCIMA

Sastanku predsednika Tadića sa predsednicima svih manjinskih Nacionalnih saveta, održanom 18. maja ove 2006. godine, prisustvovao je i predsednik Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine Nikola Babić.

- Imao sam pitanje za predsednika RS gospodina Borisa Tadića, zbog kojeg sam u stvari i prisustvovao ovom sastanku. Pitanje se odnosilo na njegovo učešće na Svečanoj sednici povodom godišnjice osnivanja Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine, prošle godine, kada je u Subotici boravio u pratnji predsednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića. To je gest pažnje prema gostu i to ja pozdravljam. Međutim, nije prihvaćeno niti uvaženo naše obraćanje predsedniku Tadiću i njegovom kabinetu, uoči dolaska predsednika Mesića u Suboticu povodom netačnosti izgovorenih i napisanih u sredstvima javnog informisanja na račun Republike Srbije, odnosno njene Vlade, i negiranja nas Bunjevaca.

Predsednik BNS ističe da je postupak DSHV među Bunjevcima ocenjen kao tendenciozan i uvredljiv.

- Na Svečanoj sednici u Velikoj većnici gradske kuće su nama poznati scenaristi te stavove pred najvišim zvaničnicima i ponovili, i to da država i Vlada RS deli hrvatski korpus na Hrvate i Bunjevce, i da mi u BNS stvaramo novu naciju - „tamo neke Bunjevce“ - i da uvodimo u školsku nastavu „takozvani bunjevački jezik“. Ovako plasirani stavovi su u zajednici Bunjevaca izazvali negodovanje i uznemirenje. Najčešći komentar je bio: „Pa zar je moguće da predsednici RS i Izvršnog veća Vojvodine nisu ni na samoj sednici niti posle nje reagovali, niti se na to oglasili saopštenjem“. Predsedniku Tadiću sam ponovio da se na severu Bačke, odnosno Vojvodine i Srbije, na poslednjem popisu izjasnilo da su Bunjevci oko 20.000 ljudi. I ti ljudi imaju svoj jezik, istoriju, kulturu, i kroz nekoliko vekova odnegovane i sačuvane običaje. Naglasio sam da je sve ovo o čemu sam govorio u skladu sa zakonskom regulativom o pravima i slobodama manjinskih naroda.

- Odgovor je bio da su prilikom posete predsednika RH i RS napravljeni određeni propusti, pa i ovaj, zbog nedovoljne koordinacije kod savetnika predsednika RS u vezi sa dopisima koji su stigli u kabinet. Predsednik Tadić je ponovio da uvažava identitet Bunjevaca i da je neotuđivo pravo Bunjevaca da se zovu svojim nacionalnim imenom.

Predsednik BNS je takođe istakao da je Nacionalni savet podržao sve inicijative oko učešća manjina u radu odbora javnih servisa Srbije i Vojvodine, kao i da je BNS priložio svoje predloge mogućih kandidata za članove tih odbora i drugih tela.

V. V.

Informacije iz aktivnosti Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine

„JEZIČKO I KULTURNO NASLEĐE BUNJEVACA“

Ima nade da će deca od septembra ove godine moći da izaberu predmet pod ovim nazivom

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine u sklopu svojih aktivnosti a saglasno zakonskim pravima i obavezama koje ima, u proteklom periodu bavio se pitanjima upotrebe jezika i školovanja na bunjevačkom jeziku i činio napore da se Bunjevcima prizna pravo na izučavanje svog bunjevačkog jezika i upotrebu jezika, kako to pravo imaju i druge nacionalne manjine. U tome smo nailazili na prepreke jer su od strane drugih nacionalnih manjina, pre svega hrvatske, ova prava Bunjevcima osporavana i činilo se mnogo toga da bunjevački jezik ne uđe u škole. Upravo iz tog razloga, do danas nastava bunjevačkog jezika i kulture u nižim razredima osnovne škole nije mogla biti uvedena. U svojim aktivnostima i naporima da ostvari ono što po zakonu Bunjevcima pripada, nacionalni savet je ostvario kontakte sa nadležnim pokrajinskim i državnim institucijama, a obavljen je razgovor i sa ministrom prosvete i sporta dr Slobodanom Vuksanovićem. Dobijena su čvrsta uveravanja da će Bunjevci svoja prava moći da ostvare počev od školske 2006/2007 godine. Najveći teret u ovim aktivnostima nosio je Odbor za obrazovanje Bunjevačkog nacionalnog saveta. Sa velikom nadom očekujemo da će rezultat ovih aktivnosti biti da u septembru 2006. godine u osnovnim školama otpočne izborna nastava predmeta “Jezičko i kulturno nasleđe Bunjevaca”.

Odbor za obrazovanje sa ekipom stručnjaka priprema priručnike koji su neophodni za realizaciju navedenog izbornog predmeta za učenike nižih razreda osnovne škole. Sve ove aktivnosti Odbor za obrazovanje obezbeđuje kroz stalne kontakte sa državnim organima koji pokrivaju oblast obrazovanja, kako u pokrajini tako i u republici.

Ove aktivnosti su usmerene da se konačno obezbedi izučavanje jezika Bunjevaca i njihove nacionalne kulture. Bunjevci ne traže ništa novo, nego samo da im se vrati ono pravo koje su u prošlosti imali, a to se pravo ogleda i u obrazovanju na svom maternjem jeziku. Ovo pravo, koje ostvaruju i druge nacionalne manjine u našoj republici, sada bi se ostvarilo u okviru izborne nastave.

predsednik Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine
dipl.ing. Nikola Babić

RADOVI NA ADAPTACIJI PROSTORIJA BUNJEVAČKE MATICE U PUNOM SU JEKU

BILO-PLAVO RUVO ZA VRIMEŠNU «DAMU»

Kada radovi na adaptaciji prostorija Matice budu gotovi i Bunjevci će imati svoj dom u koji će kad ko ima vrimena doć, divanit i gdi će se rađat i razrađivat tušta novi ideja. Unutrašnjost će odisati bilo-plavim ambijentom. Zidovi su ofarbani u bilo, a plafon je plav, baš ko što su i bunjevački simboli. Biće tu, i stilski, nasleđeni detalja, al će cio objekat da bude modernizovan i da čini jedan lip spoj prošlog i sadašnjeg vrimena

Ništa bez temeljnog rada

Bunjevačka Matica je svojevremeno, u najlipčem dilu varoši, u ulici pod sadašnjim nazivom Korzo broj 8, uspila da dobije oko 200 kvadratnih metara prostora koji je funkcionisao skoro pet godina onakav kakav je nasleđen. Iz budžeta opštine izdvojeno je dva miliona dinara za rekonstrukciju i adaptaciju prostorija Bunjevačke matice. Od toga milion za opremanje prostora, a drugi milion za građevinske radove, obnavljanje zidova, podova, elektroinstalacija i uklanjanje nikih prigrada.

- U tom prostoru dobićemo jednu pridsidničku, prijemnu, lipu kancelariju, gdi se mogu održavat sastanci Odbora sa petnaestak mista i za prijem sestrinski matica el državni organa. Pored te, biće i velika sala sa 60 mista za pisničke i muzičke večeri. Biće i prostorija biblioteke, u kojoj će, pored knjiga iz fundusa koji imamo, biti i novih kompjutera osim onih kojima raspolažemo, (imamo obećanje da ćemo ji dobiti još) a gdi bi mlade Bunjevce i simpatizere Bunjevaca obučavali da rade na kompjuteru. A zato bi čisto doprineli da za naše potribe štogod otkuca je. Nažalost, za sad su sve side glave u samoj Matici. Imamo dvi prostorije za kancelarije, jedno lipo pridvorje i jedan prostor gdi će biti mali šank. Jedna prostorija naminjena je klupskom prostoru gdi se mož sastajati radi razgovora, radi divana što bi Bunjevci kazali. Neobavezno da se nađemo, da ne iđemo u druge centre, već da imamo svoj bunjevački dom, gdi će kad ko ima vrimena doći, porazgovarati i gdi bi se rađale i razrađivale mnoge ideje – ističe Ivan Bašić Palković Didan, pridsidnik Bunjevačke Matice.

Iza dvoja vrata sada je velika sala

Ovaj bunjevački dom odisaće bilo-plavim ambijentom. Zidovi su ofarbani u bilo, a plafon je plav ko što su i bunjevački simboli. Biće tu, naravno, i stilskih, nasleđenih detalja, al cio objekat će biti modernizovan i činiće jedan lip spoj prošlog i sadašnjeg vrimena. Kad te prostorije budu sređene, ljudi će imati i gdi da dolaze.

SEDAM DANA SVEČANOSTI

Staroj dami obučenoj u novo ruvo biće upriličen bogat program otvaranja. Svečanost će trajati sedam dana, al ne uzastopni, već u određenim intervalima, a i to u cilju stvaranja navike okupljanja u Matici.

Uklanjanjem zidova do velike sale

- Do sada je bio problem jel Bunjevci nisu imali gdi da se okupljaje, zimi nije bilo grijanja, a nije bilo ni sridstava za najosnovnije delatnosti. U takvoj situaciji ljudi se i ne mogu okupiti.

Nadam se da će u novom domu zaživeti i nova atmosfera, jel sve je to namenjeno razvoju kulture Bunjevaca. Moram priznati da jedan dio i sad lipo funkcioniše, a to je pisnički, koji je uglavnom nostalgično vezan za istoriju Bunjevaca, za jedan prethodni život. Jako malo u ovom momentu ima savrimeni pisnika i taj dio bi tribalo pojačati. U ovom momentu ne funkcioniše ni likovni odbor, koji je, istina, postojao, al rađene su svega dvi-tri kolonije, postignuti su lipi rezultati, al ove godine se za to nije našlo sridstava. Nažalost, jel ideja ima bezbroj i to bi mogo bit prostor za angažovanje mladi – kaže Bašić Palković Didan.

Vratolomijama do lepog izgleda

Sigurno da čovik mora prvo imati svoj dom i okupiti sve ljude koji žele da rade. Ako se to još radi sa velikim entuzijazmom, postoji i nada da će društvo zauzvrat odgovoriti i nikim sridstvima.

- Mladi su, nažalost, raštrkani po raznim interesnim sferama. Ima takvih viđenja da su oni izgubljeni, što naravno koriste profiteri i uvlače ji u svit droge i alkohola. To je dio koji nismo dovoljno odradili, triba im ponuditi sadržaje i držati ji na pravom putu, što dalje od stranputice - smatra pridsidnik Bunjevačke Matice.

Manojlovića palata, odnosno objekat u kome su prostorije Bunjevačke matice, ove godine se našo na spisku Direkcije za izgradnju grada u projektu obnove fasada.

- To je objekat pod zaštitom države i zgrada je u zdravo hrđavom stanju. Ona je u svojoj osnovi bila prilipa i tu su sad potribni ogromni restauratorski napori da se ona vrati u prvobitno stanje.

Geza Vaš, direktor Zavoda za zaštitu spomenika, bio je na jednom sastanku gdi nam je objasnio da ta zgrada mora posedovati projektnu dokumentaciju sa aspekta zaštite. Za to je potribno dosta vrimena i kad se to odradi mož se počet sa radovima na samoj zgradi. Al po obećanjima prvi ljudi Direkcije, odradio bi se hodnični i stepenišni dio. Tako bi do kraja godine Matica mogla da ima novi izgled i spolja i unutra. U opštini su se takođe zauzeli da se kapija otvori, da se osvitli reflektorima. Sve bi to doprinelo novom, lipčem izgledu Matice – dodaje Didan.

T. D.

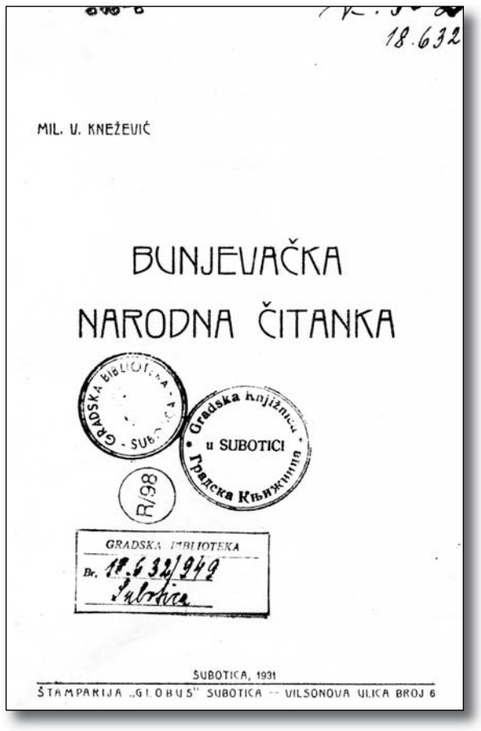
Piše: Nevenka Bašić Palković

ISTORIJA BUNJEVAČKOG IZDAVAŠTVA

ZNAČAJ SUBOTIČKOG ČASOPISA «KNJIŽEVNI SEVER»

Časopis za književnost, nauku i kulturu ***Književni sever***, izlazio je u Subotici od 1925. do 1935. godine, kad glavni urednik odlazi u Sentu i poslidnje sveske tamo izdaje. Časopis je bio raznovrsan po idejama i sadržaju i imao je više desetina saradnika iz svi krajeva zemlje. Osim glavnog urednika, mladog profesora subotičke gimnazije, Milivoja V. Kneževića (1899-1973), rođenog u Kragujevcu, bili su to: Aleksa Ivić, Mladen Leskovac, Bogdan Čiplić, Desanka Maksimović, Anica Savić Rebac, Mihailo Konstantinović, Ivo Milić, Fedor Nikić, Mara Đorđević Malagurski, Matija Evetović, B. Jeftić, A. Barac, J. Đonović, J. Prodanović, N. Drenovac, Đ. Radović, R. Zogović, M. Đilas, K. Georgijević, D. Popović i drugi.

Misečnik je donosio sledeće priloge: pisme, oglede i rasprave, pisme u prozi, članke, podatke i dokumenta, pozorišne i književne beleške i kritike, hronološke, istorijske i etnografske zapise i đačke radove. Imao je važnu ulogu na krajnjem, slovenskom «severu naše otadžbine» kako piše u urednikovoj Prvoj reči iz 1925. godine i služio je «izgradnji severnog bedema naše države» po rečima Alekse Ivića, koji ističe da time «Srbija vraća zajam Vojvodini» (u umnim ljudima i poduhvatima koje su «prečani» poduzimali u kulturi i obrazovanju u Srbiji).

Dušan Popov i mnogi vrhunski stručnjaci iz oblasti književnosti (u ZBORNIKU RADOVA o ***Književnom severu***, objavljenom zajedno sa Bibliografijom, u Beogradu 1999. godine) složili su se da je ovaj časopis bio značajna pojava u međuratnoj kulturnoj istoriji. Ono što je za nas interesantno jeste činjenica da se u njemu naročita pažnja posvećivala BUNJEVCIMA i to u više desetina bibliografskih jedinica o našem položaju, istoriji, kulturi, tradiciji i narodnoj književnosti, bunjevačkoj akademskoj omladini, Bunjevačkoj prosvetnoj matici, bunjevačkim narodnim običajima, govoru, jeziku i pravopisu, sigrama itd.

Glavni urednik časopisa, Milivoje V. Knežević, u to vrime ima tek 26 godina i radi kao suplent u subotičkoj gimnaziji, ali ima ogroman entuzijazam i volju da pokrene književni časopis i da ga održi čitavu deceniju, uprkos besparici i pojedinim kritikama. On kasnije postaje dramski pisac, esejist, pisnik i folklorist, čije drame sa istorijskim temama pružaju drugačije viđenje nacionalne prošlosti na ovim prostorima. Napisao je sledeće drame: ***Inok Sava, Car Jovan Nenad, Pod maskom, Kralj Vladislav i druge, zbirke pesama: Proletnji sumori, Čardak na oblacima, Dozivi iz dubine, Pevač usnule mahale,*** bavio se književnom kritikom i izučavao je narodnu poeziju i prozu.

Knežević je u časopisu bio i glavni urednik i jedan od najvažniji saradnika (u Bibliografiji se javlja 626 njegovih jedinica, potpisanih punim imenom, a često i jednim od deset pseudonima, astronima ili inicijala).Većinu svoji knjiga on je objavio najpre na stranicama časopisa, a zatim kao posebna izdanja, jer je časopis imao bogatu izdavačku delatnost. Izlazio je ćirilicom i latinicaom uporedo, a i zasebne knjige su tako štampane.

Milivoje V. Knežević objavio je tri tematska dvobroja svog časopisa, dva pod naslovom: «O BUNJEVCIMA» 1927. i 1930. godine i ***Bunjevačku narodnu čitanku*** 1931. godine. Nakon časopisa, štampao ih je kao posebne knjige.

U prvoj Reči u napred, 1927. god. urednik navodi: «Reč je o Bunjevcima koji poglavito nastanjuju bačke krajeve. O Bunjevcima je do danas dosta pisano, ali ne mnogo naučno i vrlo neiscrpno tako, da se i danas, sem opštih stvari, o njihovoj prošlosti malo zna. Zato, o dvogodišnjici svoga izlaženja, «Književni sever» posvećuje ovaj svoj dvobroj isključivo Bunjevcima – u čijoj je sredini i ponikao, sa ciljem:

1. da se ovim redovima više zainteresuje i podstakne naše naučne i javne, pa i političke radnike na veće zauzimanje za Bunjevce, kojima do danas nije poklanjano mnogo pažnje;

2. da, koliko je to bilo moguće, pruži za naučna ispitivanja Bunjevaca što više građe, do koje se u ovom trenutku moglo doći;

3. da neobaveštene čitaoce, širom naše zemlje, obavesti o svojoj braći Bunjevcima, za koju vrlo malo ili gotovo nimalo znaju; i najzad

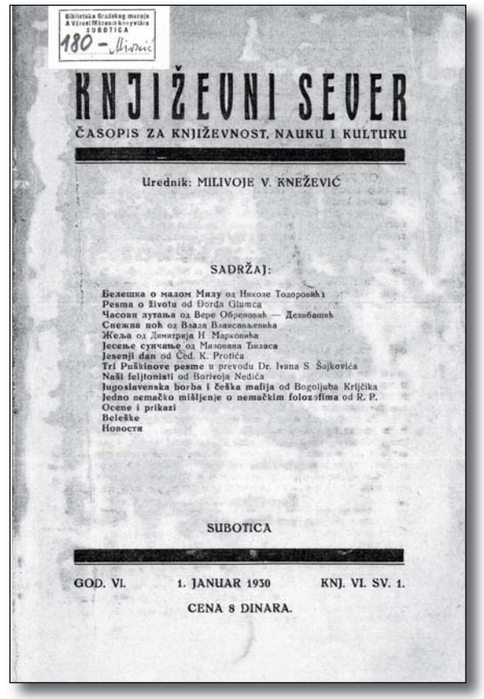
4. da i samim Bunjevcima da jednu dobru knjigu, u kojoj će, skupljeno i pregledno izloženo, moći naći ono, što se o njima i njihovom životu danas može znati.»

Knjigu je uredio Milivoje V. Knežević, a među autorima priloga o Bunjevcima javljaju se: dr Ivo Milić i dr Aleksa Ivić, sa subotičkog Pravnog fakulteta, dr Fedor Nikić, kasnije urednik lista Jugoslovenski dnevnik, iguman Stefan Ilkić, Jovan Grčić, Lazar Ćurčić, dr Risto Jeremić, Kata Prćić, Radmilo Dimitrijević i drugi. Obrađene su teme iz prošlosti Bunjevaca, pitanja pravopisa i jezika, dat je pregled bunjevačke književnosti, položaj Bunjevaca u Srpskoj Vojvodini, mađarizacija Bunjevaca, karakter i mentalitet Bunjevaca, a zatim i ostali podaci i dokumenti vezani za narodnu književnost, pismenost i običaje. Bibliografske podatke o Bunjevcima prikupio je Radmilo Dimitrijević u saradnji sa dr Dušanom Popovićem, docentom Beogradskog univerziteta, a na kraju knjige dat je mali ričnik bunjevačkog govora. Dva najopširnija članka: O pravopisu i jeziku u Bunjevaca i Pregled bunjevačke književnosti (od 1790. do 1927) napisao je upravo Milivoje Knežević (ali pod pseudonimom), koji se najozbiljnije bavio Bunjevcima, živeći samo desetak godina u Subotici. On je zaključio da su Bunjevci u ovim krajevima, uprkos dugogodišnjem ropstvu, ostali svoji: « i jezikom, i običajima, predanjem i narodnom pesmom – svom dušom naši. Naročito jezikom. I ako je jezik u Bunjevaca bio u opasnosti da se sasvim izgubi; i ako je dosta natrunjen mađarizmima, turcizmima i germanizmima – on je ipak očuvao čistotu, lepotu i svežinu – tako urođene našem jeziku.»

Našu pažnju zaslužuje i popis bunjevački društava i ustanova na kraju knjige, kao i detaljan prikaz svečanog osvećenja i otvaranja ***Bunjevačke prosvetne matice***, na Novu, 1927. godinu (zgrada današnjeg bioskopa Zvezda). Cilj Matice bio je širenje prosvite i održavanje nacionalne svisti među širim slojevima Bunjevaca, a novoizgrađeni dom služio je okupljanju svi Bunjevaca, bez obzira na političke ubeđenja. Za pridsidnika je izabran Marko Jurić, narodni poslanik, a za potpridsidnike Antun Vidaković i Mara Đorđević Malagurski, koja je za tu priliku napisala ***Bunjevačke običaje u slikama*** (knjižica je objavljena 1927. godine) i oni su sa velikim uspehom izvedeni na pozornici u originalnim bunjevačkim nošnjama. Zgradu Bunjevačke prosvetne matice osvetio je Ljudevit Nača, kapelan crkve sv. Terezije.

Drugi deo građe o Bunjevcima objavljen je u ***Književnom severu***, u dvobroju 4-6/1930, a zatim u knjigi pod naslovom: ***O Bunjevcima***, koju je 1930. godine uredio Milivoje V. Knežević. Iz sadržaja izdvajam naslove: O poreklu Bunjevaca, dr Jovana Erdeljanovića; Stari božićni običaji kod subotičkih Bunjevaca od Kate Prćić; Borba za maternji jezik kod Bunjevaca od M. Kneževića; Bunjevačka prezimena od dr Riste Jeremića; O narodnim pesmama kod Bunjevaca, Mil. V. Kneževića; Kraljičke pesme (35 navedenih) i najzad Ocene i prikazi novi knjiga.

Zanimljivo je da knjiga počinje vrlo aktuelnim člankom profesora beogradskog univerziteta, dr Jovana Erdeljanovića: O poreklu Bunjevaca, za koji on u napomeni kaže da u njemu iznosi samo glavnije rezultate svog rada, jer se pod istim imenom štampa njegova knjiga u Srpskoj kraljevskoj akademiji nauka (1930. godine). Kako je mladi urednik časopisa, M. Knežević, uspeo da od profesora univerziteta dobije studiozan članak o Bunjevcima u isto vreme kad se štampa knjiga, ostaje zagonetka, ali mnogo govori o njegovoj sposobnosti i volji da se bavi našim narodom na pravi i studiozan način. Dr Jovan Erdeljanović u svom članku piše o poreklu Bunjevaca, o bunjevačkom govoru, o predanjima i poreklu Bunjevaca, o prezimenima bunjevačkih rodova, o glavnim bunjevačkim običajima (božićnim, ženidbenim, o dužijanci, divanu i kraljicama), o narodnom pesništvu kod Bunjevaca, o imenu i narodnosti Bunjevaca, kao i o njihovom mešanju sa drugim etničkim elementima. Na kraju knjige, svoju ocenu ovog dela daje i subotički novinar i pisac, Lazar Stipić, koji pored niza pozitivni ocena, upućuje i nikoliko negativni kritika na račun činjenica iznetih u članku i pridlaže da profesor Erdeljanović izvrši ispravke i raščisti nedoumice, kako bi delo bilo još bolje. Na kraju, Lazar Stipić zaključuje: «Delo zaslužuje da ga upoznaju svi oni, kojima leži na srcu naučno i objektivno prosuđivanje bunjevačkog porekla. Pisac je pobio mnoge zablude i krive pretpostavke, i verno pretstavio stvari takve kakve su, te se u njihovu istinitost i objektivnost ne može posumnjati.»

Milivoje Knežević, koristeći se bunjevačkim pseudonimom «Veco Dulić», piše opširan članak o borbi za maternji jezik kod Bunjevaca i navodi da su «Bunjevci sve do sedamdesetih godina prošlog (XIX) stoleća imali svoj jezik u javnoj upotrebi. No već od 1868. i naročito sa 1879. njihov jezik ne samo da se zapostavlja, nego se i istiskuje iz varoške kuće, iz škole, iz crkve, pa i iz društvenog života. Iako je tih godina donet zakon koji dozvoljava da se u svim školama, po svoj Mađarskoj, uz maternji jezik i mađarski uči – mađarski šovinisti, uz pomoć određenih Bunjevaca, izbaciše bunjevačke udžbenike i jezik, a rodoljubive učitelje i popove proglasiše za protivnike države. Pa ipak JEZIK JE U NARODU ŽIVEO.»

U odeljku – narodna književnost – Knežević piše O narodnim pesmama kod Bunjevaca i iznosi tvrdnju da su one, zajedno sa drugim predanjima, najverovatnije donete iz stare bunjevačke postojbine i dele se na «svatovske» i kraljičke, koje se prvi put prikupljene ovde objavljuju. Svatovske pisme (po B. Rajiću) su se «groktile» dubokim glasom iz grla, obično u svatovima, bez instrumenata i bile su obično u desetercu, mada su tako kazivane i neke pisme drugog metra. Kraljičke pisme su se izvodile grupno, kao horsko pivanje, nekad davno u slavu slovenskog boga proleća «Ljelja», a danas su «kraljice» narodni običaj vezan za Dove. Kraljice su divojčice od osam do četrnaest godina, obučene u šarene i zlatom izvezene haljine, sa «krunama» od perlica, cvića i mašnica na glavi, a bose iđu od kuće do kuće, pivaju pisme «ljeljinke» u šestercu i pocupkuju. - M. Knežević je izabrao 35 kraljički pisama koje su se onda pivale kod Bunjevaca u Subotici, sa sledećim naslovima: Poruka, Jedinica Mara, Divojka, nana i dragi; Vezilja, majka i dragi, Divojačka cina, Marini jadi, Stipe i vila, Oklada za divojku, Sirotica Milka, Divojka neće za nedragog, Smrt boljanog Ivše, Smrt dvoje dragih, Zavada sestre i brata, i druge. Urednik časopisa ovde se javlja i kao zapisivač i skupljač bunjevački narodni pisama, odnosno kao urednik i priređivač prve pojedinačne zbirke kraljički pisama, sa uvodnom studijom i komentarima.

Bunjevačku narodnu čitanku Knežević je uredio i objavio 1931. godine u Subotici (najpre kao tematski dvobroj Književnog severa, 7-9/1931), sa predgovorom: «Bunjevačka narodna čitanka predstavlja izbor štiva iz bunjevačkih narodnih umotvorina i pisanih knjiga – njihovu prvu hrestomatiju. Priređivanjem ove ovakve građe hteli smo da na što neposredniji način prikažemo duhovan život podunavskih – u prvom redu subotičkih Bunjevaca. Kako je ovaj izbor prvenstveno njima namenjen – njihovim širokim slojevima i njihovoj školskoj omladini – to je odabiranje vršeno najčešće sa poučno zabavnim smerom.» Tako se u ovoj odličnoj čitanki nalaze brojne narodne umotvorine: pisme, pripovitke, zagonetke, poslovice, ređe reči i izrazi narodnog govora sa objašnjenjima, zatim delovi «Iz bunjevačkih knjiga» sa originalnim tekstovima bunjevački autora i biografije i fotografije znamenitih Bunjevaca.

Sva tri izdanja Književnog severa o Bunjevcima čuvaju se na Zavičajnom odeljenju Gradske biblioteke u Subotici a pojedini primerci časopisa i u biblioteci Gradskog muzeja.

Ko ima neka plati, pa neka se gosti i zaslužio je!

UKUSNE RIBE IZ SUBOTIČKOG JEZERA

Najstariji opis Subotice iz XVII stoleća otkriva niz pojedinosti, pa i takve kakvog su ukusa bile ribe i kornjače u subotičkim jezerima

1. Turci, subotička nahija

Turci su posle pobede nad ugarskom (mađarskom) vojskom kod Mohača (1526) otvorili prolaz svojim daljim osvajanjima, koja će ih tokom narednih stoleća dovesti sve do pred zidine carstvujušćeg grada Viene (Beča).

Kratkotrajni i pojedinačni uspesi u borbi protiv sve moćnijeg protivnika, kao na primer subotičkog Cara Jovana Nenada Crnog, brzo su bili neutralisani (katkad, kako je to u ovom slučaju, od strane svojih prirodnih saveznika sa kojima se nije mogao pronaći zajednički jezik) i nisu mogli biti prepreka dobro organizovanom, disciplinovanom i motivisanom osvajaču kakav je bio Islam.

Po ovladavanju Panonskim basenom (posle pada Budima 1541), moćni osvajači obnavljaju ili podižu nova utvrđenja u koja postavljaju svoje vojne posade radi kontrolisanja teritorije, pokorenog stanovništva (raje) i puteva. Osnovana je nova turska pokrajina koja je dobila naziv po sedištu u Budimu - Budimski vilajet, koji je posle nekoliko godina podeljen na dvanaest sandžaka, među kojima i Segedinski. Svaki sandžak je bio vojno-upravno teritorijalna jedinica, koja je dobijala ime opet po svom sedištu i to po utvrđenom naselju u kome je bila smeštena stalna turska posada i upravno-sudski nameštenici (među kojima su tržni nadzornik - mudžtesib, baždar, poverenik carske mukate - emin, poverenik za harač - haračaga, neimar - mimaraga i sudije - kadije koji su sudili po Kuranu). Sandžaci su se dalje delili na nahije, koje su bile manje teritorijalne jedinice. Nahija je takođe imala sedište - manje utvrđenje sa vojnom posadom. Segedinski sandžak u prvo vreme bio je podeljen na sedam nahija koje su se nalazile između dvaju velikih panonskih reka - Dunava i Tise. Jedna od njih je bila i subotička nahija koja se nalazila u središtu Bačke, okružena susednim nahijama: somborskom i bačkom (zapad), titelskom (jug) i segedinskom (istok).

Palanka Subotica se kao središte nahije stavila pod upravu alaj-bega koji je stanovao u tvrđavi (koju su prethodno

Srem, Bačka i Banat u 18. veku

dozidali i pojačali odbrambenom kulom) i gospodario sledećim okolnim naseljima: Novi Bajmok, Velika Bajša, Banovci, Budakut, Čanad, Čifanča, Feketić, Veliki Žednik, Đurđin, Mali Iđoš, Veliki Iđoš, Ivanka, Kelebija, Kunbaja, Likaš, Ludaš, Madaraš, Meljkut, Obornjača, Stara Moravica, Pačir, Rogatica, Šofron, Topola, Tornjoš, Šebešić, Seghеđ, Zobnatica, Verušić.

2. Turci, Evlija Čelebija, Subotičani

Čuveni turski putopisac Evlija Čelebi (rođen je 25. marta 1611. godine u Istambulu, tada već prestonom gradu osmanlijskih turaka), na svojim putešestvijama po ogromnom turskom carstvu koje se prostiralo na tri kontinenta, prošao je i kroz palanku Suboticu i sačinio je sledeći zapis koji spada u red retkih, a možda i jedinih opisa Subotice iz XVII stoleća, odnosno iz perioda turske dominacije nad ovim delom Evrope:

... “(Ovu palanku) nazivaju Subosk, a piše se i Suboska, ali zato što je ovo mesto osnovao herceg Bočkaj, pravo mu je ime Subočka. Bočkaj je bio mudar herceg srpskih banova. I sada se u slavu bana Bočkaja pevaju pesme i na sve strane razleže refren: *”Davori, davorimo, Bočkaj Marko, gospodine Bočkaj... Sada se (ova palanka) nalazi na teritoriji segedinskog sandžaka i predstavlja carinsko povereništvo..... Sama tvrđava nalazi se u sredini prostranog polja. Na zapadnoj strani nalazi se malo jezero, u kome se love raznorazne ukusne ribe.*

Citadela ovog grada (Subotice) nalazi se na obali tog jezera. To je visoka mala utvrda sagrađena od tvrdog materijala, tako čvrsto kao da ju je gradio Šeddad. U toj citadeli ima oko četrdeset vojničkih kuća i jedna džamija. Spoljna varoš je dobro naseljena i izgrađena palanka, nasuta zemljom i obezbeđena podzidom. U njoj se nalazi ukupno sto četrdeset dobrih kuća, koje su pokrivene trskom i rogozom. Tu ima mnogo vinograda i bašta.

Tu sam uzeo pratnju i krenuo dalje”...

3. Turci, Evlija, Subotičani i fiš paprikaš

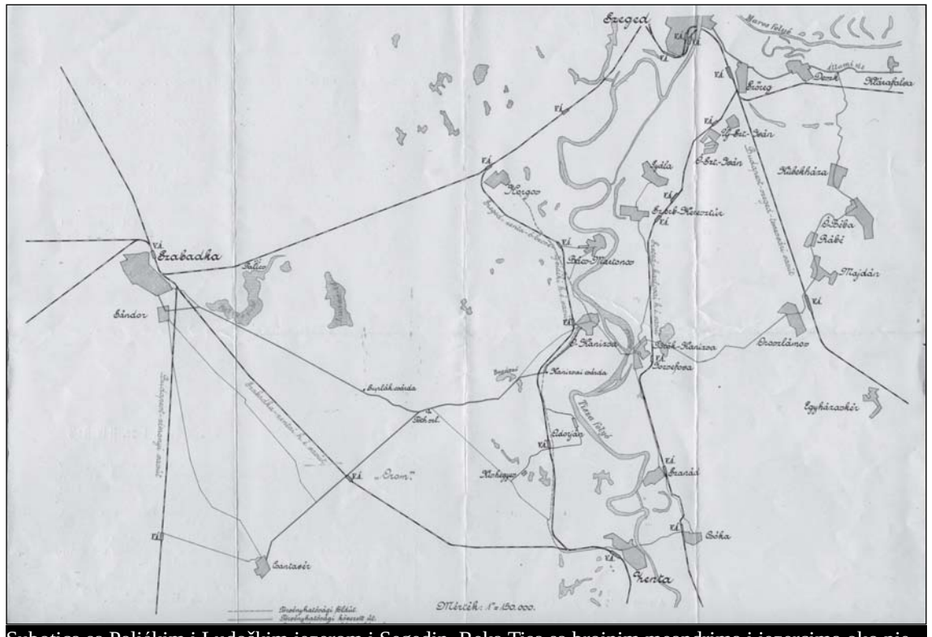
Da je opis Evlije Čelebije zaista bio tačan - da je u subotičkim jezerima bilo dosta riba i to takve čiji ukus je bio veoma dobar i čija je potražnja bila proprilična, baš kao i cena, potvrđuje podatak koji smo pronašli nedavno. Naime, u cenovniku Slobodnog kraljevskog grada Marijatereziopolisa (odnosno Subotice) ribe, rakovi, kornjače iz na primer Palićkog i Ludaškog jezera, bili su znatno jeftiniji nego riba iz gradskih jezera. Opisujući Suboticu u periodu turske vlasti, dali smo (za sada) najstariji poznati opis subotičkog utvrđenja (citadele) i samog naselja. Taj opis sastavio je Evlija Čelebi (inače više puta u isto vreme osporavan i hvaljen putopisac), koji je napomenuo da između ostalog, oko utvrđenja postoje jezera koja su puna „**ukusnih riba**“. Da je taj iznesen podatak tačan, potvrđuje nakon 250 godina pronađena odluka subotičkog Magistrata iz 1751. godine. Tom odlukom Magistrat određuje cenu riba koje se love u varoškim jezerima. Cena libre ovih riba je iznosila 2 denara. To nisu bile jedine ribe koje su se prodavale na subotičkim tržnicama. Sačuvani su nam podaci o ulovu ribe na nekada brojnim jezerima oko Subotice. Posebno na potezu rečice Kireš i jezera Ludoš, što će potvrditi sledeća dva navoda. Za čuvara na tom potezu Magistrat je aprila 1762. godine postavio Jovana Svirca sa platom od 4 forinte i 12 krajcara o čemu svedoči dokument u Istorijskom arhivu Subotice, Fond: 261. Magistrat povlašćene kraljevsko-komorske varoši Sent Marija 1743-1779, Protokoli (Zapisnici), broj 22-3/1762, dakle iz sredine XVIII stoleća.

Možemo pretpostaviti da je ulov ribe bio solidan čim je bilo zainteresovanih lica za zakup ribolovnih područja. Dvanaestoro interesenata na čelu sa Đurom zlatarom platilo je za godišnji zakup poteza Ludoških i Kireških jezera 36 forinti. (IASu, F: 261. Magistrat povlašćene kraljevsko-komorske varoši Sent Marija 1743-1779, Protokoli. 16-5/ iz 1776. godine).

4. Turaka odavno nema, ali fiš paprikaš i dalje je na ceni

Riba se lovila, kako smo već spomenuli, i na dva najveća jezera u blizini Subotice - Palićkom i Ludoškom jezeru. Međutim, kako su ova jezera u to vreme još uvek bila prilično slana (posebno Palićko jezero), ulov na njima nije bio naročit i nemamo podatke da je neko u to vreme uzimao zakup u vezi sa lovom ribe na pomenutim jezerima. Interesantan je podatak da žitelji Subotice nisu na svojim trpezama posluživali meso kornjača, pa samim tim nisu bili zainteresovani za ulov kornjača u rečici Kireš. S druge strane, žitelji Segedina su koristili meso kornjača, te su podneli molbu Subotičkom magistratu da im se omogući njen ulov u rečici Kireš. Njihovu molbu Subotički magistrat je odobrio aprila 1753. godine, uz uslov da prethodno izvrše plaćanje takse, o čemu nam takođe govori dokumenat u Istorijskom arhivu Subotice iz Fonda: 261, pod nazivom: Magistrat povlašćene kraljevsko-komorske varoši Sent Marija 1743-1779. godine, Protokoli. 336/ iz 1753. godine

Spahija

Szeged
Rókus
Kis-Szeged
Sz. Ker. Szín
Sz. Ker. Szín
Kálvária
Kis-Szeged
Kis-Szeged
Rókus
Rókus
Kis-Szeged
Kis-Szeged
Kis-Szeged

IVAN BAŠIĆ PALKOVIĆ DIDAN, V .D. PRIDSIDNIKA BUNJEVAČKE MATICE, O NJEZINOM DIZANJU IZ PEPELA

BILTEN – ZA NOVI POČETAK

Prvi broj biltena predviđeno je da bude gotov i podiljen prilikom otvaranja renoviranih prostorija Bunjevačke matice. Biće štampan na osam strana, a «rađa» se zafaljujući volonterskom radu i entuzijazmu iskreni zaljubljenika u kulturu, književnost, nauku, stvaralaštvo, koji viruju u ovaj projekat i mogućnost da Matica ponovo nađe svoj put, ulogu i misto u bunjevačkom korpusu

Stvaranjem Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine, Bunjevačka matica je izgubila svoju funkciju «kape» nad bunjevačkim organizacijama koju je imala do tada. Nakon tog niko vrime tražila je svoje misto u okviru svoji delatnosti i svaki put probala da ponovo «oživi», al sa budžetom iz «minusa» to je bilo zdravo teško. Osim toga, otežavajuća okolnost po Bunjevačku maticu je što nema svoju matičnu državu, pa izostaje podrška sa te strane. Bunjevci nemaju drugu državu sem Srbije, koja je, istina, priuzela određene korake, al su oni zdravo manji neg što to, na primer, za Maticu hrvatsku čini Republika Hrvatska.

Pošto su i «Bunjevačke novine» sadržajno očle u informativni dio, Matica je ostala brez časopisa u kome bi mogla da objavljuje svoja dostignuća u oblasti nauke, kulture i stvaralaštva. I baš zbog tog uskoro iz štampe izlazi bilten, odnosno interno glasilo Bunjevačke matice u kome će biti prostora za izražavanje dostignuća ove institucije kao i naučnog, kulturnog i umetničkog stvaralaštva Bunjevaca.

Željni riči

- U proceni dosadašnjih naših, nažalost oskudnih informativnih listova, ocenjeno je da su ljudi željni te naše riči. Rič, sama je suština bunjevštine. Pošto je država priuzela na sebe da finansira taj informativni dio, koji pokrivaju «Bunjevačke novine», bilo je pridloga da se pokrene list gdi bi Bunjevci ostvarivali svoje pravo na izražavanje svoji kulturni, naučni, likovni, literarni i ostali dostignuća. U proteklih nikoliko miseci dobijali smo mnoštvo priloga od ljudi koji se bave pisanjem proze, pisama, aforizama. Znači fali taka jedna publikacija koja bi omogućila svakom stvaraocu da se iskaže dok ne dođe do tog nivoa da mož da objavi knjigu, da nađe sridstva u društvu koja bi mu to obezbedila. Najjači odbor u radu Matice je baš taj književni odbor, imamo grupu aktivni pisaca koji čuvaju originalni bunjevački govor i jezik koji je postojao, i izučavaće se kao jezik koji je postojao. On trenutno ne postoji u nomenklaturi jezika, znači nije priznat kao jezik, ali se zna i konstatovano je da je on postojao i on će se izučavati – kaže Bašić Palković Didan, v. d. pridsidnika Bunjevačke matice.

Prvi broj biltena predviđen je da bude gotov i podiljen prilikom otvaranja renoviranih prostorija Bunjevačke matice. Biće štampan na osam strana. Na naslovnoj strani naće se slika novog objekta Matice na Korzou broj 8, u unutrašnjim stranama zainteresovani će moći da se informišu o radu Matice u poslidnji nikoliko miseci, zatim tekst o staroj matici, a to je objekat bioskopa «Zvezda». Naravno, u biltenu je rezervisano misto za pisce i pisnike, zatim misli veliki ljudi i narodne miškulancije. Štampaće se u tiražu od 500 primeraka, što će biti poklon štamparije «Globus».

- Prvi broj biltena Bunjevačke matice izaće iz štampe zafaljujući prvenstveno volonterskom radu i entuzijazmu zaljubljenika u nauku, književnost i stvaralaštvo ko i prijatelja koji podržavaju ovaki projekat. Bilten se pokreće u okviru postojećih sridstava, a da je novca više - bio bi to klasičan časopis. Brez novca je vrlo teško napraviti bilo kakav pomak, al se nadamo da ćemo dobiti sridstva jel smo konkurisali za nji u Republici, Pokrajini i opštini. U tom slučaju bilten bi stasavo, a Matica bi se polako dizala iz «pepela» - objašnjava Bašić Palković.

Usvojena strategija

Prvi ljudi Bunjevačke matice sfatili su da se mora kreniti od nule, pa je Glavni odbor početkom godine usvojio njezinu strategiju rada.

- Bunjevačka matica je institucija kulture koja sigurno da ima značajno misto u bunjevačkom korpusu. Daleko bi više tribala da radi neg što je do sad rađeno, jel druge etničke skupine u ovom gradu su zafaljujući možda svojim maticama, možda umešnosti političara, daleko više podržavane mnogo značajnijim sridstvima neg što je to do sada uspila Bunjevačka matica. Početkom ove godine Glavni odbor Matice usvojio je strategiju rada, koje se drži. U njoj je određen i nastup prema lokalnoj samoupravi koji je do sada bio na nuli. Sledeći usvojenu strategiju posetili smo pridsidnika opštine, izneli mu problematiku Bunjevaca i kazali mu da je situacija taka da je grupa koju čini 17.000 građana do sada samo skupljala mrvice ispod bogate trpeze, dok su sridstva koja su i tih 17.000 građana uplaćivali u budžet trošile ostale grupe - Mađari, Hrvati, Srbi i ostali. U prilog tom govori i jedna mala ilustracija: na radio emisijama Mađari imaju sedam hiljada sati, Srbi sličan broj, Hrvati četiristo sati, a Bunjevci nula sati. To je samo jedan od pokazatelja kakav je odnos prema toj grupi naroda. Bunjevci su starosidioci na ovim prostorima, i to je, brez obzira na negiranje toga, činjenica. Tu žive više od tri vika i sa punim pravom mogu da kažu da su starosidioci - smatra Bašić Palković Didan.

U Bunjevačkoj matici se nadaju da će u lokalnoj samoupravi naići na razumevanje i da će im se pomoći kako bi se obezbedila i sridstva za osnovnu delatnost.

- U opštini smo uspili da u toku protekle godine dobijemo dva miliona dinara za adaptaciju objekta Bunjevačke matice u kome bi onaj broj inteligencije koji je ostao viran bunjevštini mogo kroz multimedijalne prikaze da pridstavlja svoju kulturu, pisnike i prozaiste, i da ugošćuje sve ostale kulturne poslenike koji su prijatelji Bunjevaca. Ovo, po proceni većine u bunjevačkom korpusu, pridstavlja jedan ogroman korak u dosadašnjem radu Matice – dodaje Bašić Palković Didan.

T. D.

Poslednji pozdrav

Slavici Lakićević

Sa velikom žalošću smo u Nacionalnom savetu bunjevačke nacionalne manjine primili vest o smrti Slavice Lakićević, novinarke koja nas je ne malo zadužila svojim profesionalnim odnosom prema našoj nacionalnoj zajednici. I ne samo toliko. Svojim korektnim izveštavanjem o svemu što predstavlja naš životni interes, iskazala je i veliko poštovanje prema nama Bunjevcima koje mi eto sada još jedino ovako možemo njoj da izrazimo.

Neka joj je večna slava i hvala.

Nacionaolni savet
bunjevačke nacionalne manjine
predsednik
dipl. Ing. Nikola Babić

O VIRTUOZNOSTI SUBOTIČKI DUBOREZACA SE MALO ZNA UPRKOS VIKOVNOJ TRADICIJI NA OVIM PROSTORIMA

STVARAJU ČUDA OD DRVETA

Bunjevački grb napravljen u drvetu samo je jedno od dila subotičkog duboresca Petra Poljakovića koje bi ostalo anonimno da nije bilo njegovog, kako voli da kaže, učenika Zorana Pecina, takođe vrsnog duboresca. Oni su majstori svog zanata koji ne znaje za granice, divane da mogu da naprave čuda, al kod nas to nema ko da cini.

Kad je završio zanat, prija nikoliko decenija, Petar Poljaković se zaposlio u «Budućnosti». Ubrzo se pojavila potriba za rezbarima, pa je firma njemu i još nikolicini stolara obezbedila majstora sa Palića od koga su još godinu dana učili zanatski duborez. Posli tog svako je očo za svojim sklonostima, kogod je izabro pravac secesije, dok je njemu bliži bio barok. Vrimenom je poso priraso u hobi, bolje kasti strast za oblikovanjem drveta. Sa skoro četri decenije iskustva, Poljaković je posli mnogi radova nedavno uradio bunjevački grb u duborezu.

- Napravio sam ga u dahu, za nedilju dana, sidio sam jednu cilu noć i farbo ga, jel kad se meni štogod dopadne ne odustajem dok crtež ne pritočim u drvo. A crtež sam vidio kod mog šogora i zamolio ga da mi ga odštampa. Dobio sam odštampanu cilu brošuru i lava, ko i ostale detalje. Kad sam došo kući, kazo sam suprugi da ću to napraviti. Za nedilju dana bio je već napravljen, lakiran i okačen na zidu moje radionice – divani Petar Poljaković, duborezac, inače domar u OŠ «Jovan Jovanović Zmaj».

A ovaj simbol, napravljen u orovom drvetu, verovatno bi osto u Petrovoj radionici u «društvu» mnogi ikona i drugi njegovi dila, da nije bilo Zorana Pecina, kako ovaj voli da kaže, Perinog učenika.

- Poslali su mi zahtev iz Bunjevačkog nacionalnog saveta za nika koplja za zastave, pa sam znajući da je Petar uradio grb, pono i njega da vide da mi možemo da uradimo gotovo sve. Pošto je Petar moj učitelj, ja na taj način promovišem ne samo sebe već uopšte duborez, Subotičane kao duboresce. Cilj mi je da se mi pročujemo kao majstori i ko misto gdi se mož štogod napraviti što na drugim mistima ne mož. Mi smo, na primer, pravili pivnicu MB i nas krasi tradicija. Vikovima se ode radi duborez. Kod nas je umetnička stolarija na vrlo visokom nivou. Mi smo zbog finansijske situacije razuđeni i prinuđeni da se bavimo i drugim poslovima. Jedan od naši kolega vozi kamion za čišćenje ulica, al je vrstan duborezac. Petar je, na primer, domar u škuli, takođe vrhunski majstor duboreza, jedan pravi kovčege, i u šali kažemo da smo duboresci u dijaspori. Svojevrimeno sam pokušavo da realizujem ideju da stvorimo udruženje duborezaca, to je išlo dosta teško, al se svakako nije odustalo. Stvorićemo mi naše udruženje. Ja sam u međuvrimenu posto član Ars Akademije iz Beograda. Mi ćemo ode napraviti jednu njevu ispostavu i osnovaćemo udruženje duborezaca u Subotici. Nadam se da ćemo u drugoj polovini godine organizovati i jednu izložbu – kaže Zoran Pecin koji se već četvrt vika aktivno bavi samo duborezom.

Zajednička strast im je znači zanatski duborez, al se Pecin bavi i umetničim duborezom.

- Njega izlažem na sajmovima, izložbama, znači promovišem jednu drugu vrstu duboreza. Za Budimpeštu, gdi je bio izbor za Mis Afro, napravio sam tron i tamo bio dočekan kao amba-

sador SCG. Na toj bini moj tron je zauzimao centralno misto. Tamo su ljudi oduševljeni našim dilima, znaju da ji cine, oće da plate, a ode je to zdravo teško. U Subotici nikad nije bila izložba duboreza uprkos dugoj tradiciji ove umetnosti. Ljudi kod nas to ne znaju da cine i jedino ljubav prema ovom poslu nas još uvik deklariše ko duboresce. I mi smo umetnici u svom poslu, al nas ne cine i ne poštuju ko take, pa je onda i logično da subotički duboresci svoju umetnost zanatskog duboreza obično zadržavaje u svojim radionicama – divani Pecin.

Petar Poljaković izrađivač bunjevačkog grba

Subotički duboresci sa veštinama i znanjem koje imaje mogu da pariraju bilo kome. Petar Poljaković tvrdi da bi mogli biti i dobri učitelji jel posli nji, nema generacija rezbara.

Zato se Pecin trudi da svoje četvero dice zainteresuje za ovaj zanat. Sinovi, istina, pokazuju određene sklonosti i znaju prve korake duboreza.

- Nažalost, nas duborezaca je sve manje. Mi smo u fabriki naučili da radimo ovaj zanat al u seriji, naprimer, radili smo isti komad na stotine puta. Nismo imali mogućnost da razvijamo svoju kreativnost, da pokažemo koliko možemo. Zato tvrdim da bismo bili odlični učitelji koji bi zainteresovane mlade generacije naučili zanatu koji bi oni razvijali u okvirima svoje kreativnosti, talenta i upornosti – smatra Poljaković.

A kolika je njeva ljubav prema oblikovanju drveta najbolje govori to da ih neretko i jutro dočeka u radionici sa dletom u ruci. Tvrde da mogu da naprave čudo, da za nji nema granica, pa čak ni oni sve učestaliji nacionalni.

- Ja jesam Bunjevac al volim da pravim srpske ikone. Imam svetog Georgija kako ubija aždaju, zatim svetog Jovana, svetu Petku, u dvi varijante, svetog Nikolu i još nikoliko nji. Imam problem, jel teško nabavljam slike cili ikona. Za nji je bilo zainteresovani kupaca al nisam želio da ji prodam. Tio sam da jedno vrime uživam u njima. Divanili su mi da ću da napravim druge al ji nisam dao. Tu je rič prvenstveno o ljubavi prema tom poslu, emocijama koje se unose u svaki potez dletom, vremenu poklonjenom tom dilu. Poklonio sam svetog Andriju i Nikolu, al nisam prodo nijednu. I bunjevački grb za mene nema cinu, to mi je prvi komad i nije na prodaju. Ukoliko bi i oni želili da ga imaje, uradio bi im drugi, al ovaj je moj – kaže Poljaković.

T. D.

NATAŠA NJEGOMIR - NEOBIČNA DEČIJA KARIJERA

KAD JEDNA RECITACIJA OBILUŽI DITINJSTVO

Svako od nas u životu, pa i u ditinjstvu, ima štogod što uvik pamti. Možda su to sitnice, al čine život lipšim.

Moja sagovornica, Nataša Njegomir, jedna umiljata, uvik nasmijana curica dugačke kose, rođena je 1995. godine u Londonu, a sad živi s mamom i sestrom u Malom Bajmaku. Odlična je učenica četvrtog razreda Osnovne škule «Matko Vuković». Recituje još od obdaništa. Član je KUD-a «Bunjevka». Igrala je i folklor i volila šopske igre. Ima simpatiju Aleksandra još iz obdaništa. Počela je pisati recitacije i napisala je jednu i o ljubavi. Rado se sića prvog nastupa sa folklorom kad je išla u prvi razred. U slobodno vrime vozi rolere, piva po sobi, a želja joj je da postane glumica. Onda će, kako kaže, bit na televiziji i u novinama. Biće poznata i imaće puno drugova i drugarica.

To je biografija Nataše Njegomir, a u naslovu je odgovor zašto pripovitka o njoj. Lanjske godine teta Elvira Petrekanić je odlučila da Natašu pripremi za takmičenje u recitovanju. Odabrala je recitaciju Gabrijele Diklić «Singerica». Nataša je prošla sve takmičarske krugove i u maju 2005. godine našla se u Valjevu na Republičkom takmičenju recitatora. Tamo joj se događa prava srića, osvaja četvrto misto. Bila je to i Gabrijelina radost jel, eto, u Valjevu se čula recitacija na bunjevačkom. Nataša voli pisnike, al teta Gabrijela je «svetac» za nju. Naravno, tu je obostrano zadovoljstvo i srića.

Nataša voli obuć bunjevački bili šling. Ponosna je, kaže, kad u nošnji deklemuje «Singericu». Do sad je «Singericu» javno izgovorila oko l6 puta, više puta u Subotici, za TV program, u Somboru, Svetozaru Miletiću, Bajmoku, Beogradu. Nedavno je s kraljicama bila u Somboru na Festivalu kraljica. Moja sagovornica kaže da je u Somboru čika Ivan Kuntić zamolio da deklemuje «Singericu» i dodaje da je dobila dvisto dinara koje čuva u kasici ko prvi «honorar». U novembru 2005. godine je sa pisnicima Bunjevačke matice gostovala u Udruženju književnika Srbije, a u publici su bili Raša Popov i Dobrica Erić. Fotografije je podsićaju na te trenutke i omiljenu teta Gabrijelinu recitaciju. Za nastup se ne mož sama obuć, pa joj pomaže jel Kata Kuntić, pridsidnica KUD- a «Bunjevka», jel mama Tanja. Na njoj triba da se nađu tri podsuknje, suknja, pregača, dukati, košulja i sve što iđe u bunjevačku nošnju. Dok se moja sagovornica smijucka, sideć priko puta od mene, što će sledećeg dana putovat na Divčibare u škulu u prirodi, pitam mamu kakva je ćer Nataša. «Dobra je i poslušna», odgovara mi, «odgovorna i savesna kad su obaveze u pitanju, al i vragolasta, što iđe uz njen uzrast». Na odlasku sam razmišljala da je srića imat taku ćer koja uvik zna nać zabavu, a da mama mož bit mirna i ponosna na nju.

M. Horvat

Vila Lujza i njen enterijer

Iz proizvodnog programa ATELJEA ZORAN PECIN

Petar Poljaković sa opštinskim grbom

Sa najbližim saradnicama Gabrijelom Diklić i Katom Kuntić

Nataša Njegomir u bunjevačkoj nošnji

RAZGOVOR S POVODOM: SA MIROSLAVOM VOJNIĆEM HAJDUKOM, UMETNIČKIM RUKOVODIOCEM BKC - SUBOTICA

SPREMNI ZA MEĐUNARODNI FESTIVAL FOLKLORA U BUGARSKOJ

Ovi dana članovi BKC - Subotica imaje pune ruke posla: užurbano se pripremaje za odlazak na IV Međunarodni festival folklora «Primorsko 2006» u Bugarsku i za održavanje IV Kolonije slamarki «Klas» u Subotici.

Miroslav Vojnić Hajduk, umetnički rukovodilac Bunjevačkog kulturnog centra – Subotica, kaže za «Bunjevačke novine» da u BKC trenutno teku paralelne pripreme za dvi značajne manifestacije. Jedna je odlazak na IV Međunarodni festival folklora «Primorsko 2006» u Bugarsku, a druga organizovanje IV Kolonije slamarki «Klas» u Subotici.

- BKC je do sada dva puta osvajo zlatnu plaketu grada Primorskog ko najkompletniji ansambl, što znači da je ocenjivan posebno orkestar i folklorni ansambl, pa je sve to zajedno ostavilo na žiri najbolji utisak. Naša je želja da to ponovimo i ove godine što bi bio pravi presedan, jel nijedan ansambl, a ima ji više iz nikoliko evropski zemalja, to do sad nije uspio - kaže Miroslav Vojnić Hajduk.

Na Međunarodnom festivalu folklora u Bugarskoj ove godine, očekuje se učešće ansambala iz oko 20 zemalja Evrope, a koliko je on zahtevan i težak najbolje ilustruje činjenica da će se na njemu naći i sedam do osam ansambala iz Rusije, Belorusije, Ukrajine...

- Ove godine BKC je pripremio poseban program, a sa našim članovima u Primorsko kreće i deo Ženskog omladinskog hora pod upravom maestra Maćaša Murenjija. Ovog puta članice hora neće izvoditi horske kompozicije u klasičnom smislu, već je njev nastup prilagođen potribama festivala. Istovrimeno će svojim pivanjem pomagati i u koreografijama - objašnjava Vojnić Hajduk.

Orkestar pod upravom Radovana Popova, na festivalu u Bugarskoj će, pored pratnje folklora i grupe pivača, učestvovati i samostalno. Očekuje se da opravda prošlogodišnje izuzetno laskavo priznanje najboljeg orkestra na festivalu.

- Prilikom prošlogodišnjeg nastupa orkestra BKC- a na festivalu, već posli prvi taktova bugarski narodni igara, na sceni su im se pridružila i dva orkestra iz bugarskih ansambala. Na pitanje pridsidnika žirija prof. dr Petka Joškova: «Kako sad da ocenimo nastup?» šef jednog od ta dva orkestra je kazo: «To je lako, ovi su najbolji» - prisića se Vojnić Hajduk.

Međunarodni festival folklora u bugarskom gradu Primorsko održava se ove godine u dvi faze. Prva je od 16. do 22. juna, a druga od 23. do 30. juna.

- Po zamisli organizatora, BKC triba da otvori drugi dio festivala. Konkretno to će učiniti orkestar BKC- a koji se inače u Bugarskoj još naziva i «čudesan orkestar». Interesantno je napomeniti da jedino za naš orkestar na prvom nastupu ne važi vrimensko ograničenje prilikom pridstavljanja. Za sve druge to je pet minuta - kaže Miroslav Vojnić Hajduk.

Na Međunarodni festival u Bugarsku svaka država je dužna da ponese svoju zastavu. Ove godine, BKC će nositi dvi.

- U dogovoru sa Bunjevačkim nacionalnim savetom, tokom naših nastupa, pored srpske naće se i bunjevačka zastava. BKC će na festivalu izvoditi sve igre sa svog repertoara, a to su osim bunjevački i Banat, Vranje, Šumadija, rusinske i mađarske narodne igre, pa i šopske tance koje je postavio sam prof. dr Petko Joškov. Pridsidnik žirija i ove godine će biti otac bugarskog folklora, prof. dr Ivan Todorov - zaključuje Miroslav Vojnić Hajduk.

V. Ivošević

ŽITO «OTVARA» KOLONIJU

Prema ričima Miroslava Vojnića Hajduka, IV Kolonija slamarki «Klas» tribala bi se održati krajom juna ili početkom jula u zavisnosti od stanja žita. Rukovodilac ovogodišnje kolonije će biti Ana Crnković, najcenjenija slamarka na našim prostorima, a programom upravlja Blaženka Mandić.

- Ostvarili smo višegodišnju plodnu saradnju sa slamarkama Anom Crnković i Blaženkom Mandić, što je rezultiralo sve većim interesovanjem polaznika. I ove godine će, ko i prošle, završetak kolonije biti obilužen zajedničkom izložbom svi učesnika, a potom će se izložba priseliti u nikoliko galerija u našoj zemlji, Mađarskoj i Bugarskoj - naglašava Vojnić Hajduk.

Želja BKC- a je da se IV Kolonija održi u Gerontološkom klubu «Bajnat» sa kojim ima zdravo dobru saradnju, a između ostalog triba napomeniti da su na poslidnjem MIRK-u slike sa III Kolonije slamarki Ane Crnković i Blaženke Mandić osvojile prva mista.

BUNJEVCI u BILOM SVITU

Piše: Marija Horvat

ČARI I LIPOTE PUTOVANJA - PARIZ

Često puta u narodu se kaže: «Tako je lipo ko da je iz Pariza», jel' «Taka je dama ko iz Pariza». Reporterska radoznalost i du' lutalice odveo me je u aprilu do ''grada svetlosti'' kako često i zovu Pariz. Bilo je to devetodnevno putovanje di se moglo tušta lipog vidit, doživit, a naročito slikat. Bio je pun omnibus; bilo je putnika, turista iz cile Srbije, a čak i iz Crne Gore. Prvo misto u koje se svratilo bio je Beč.

Tu je na prvom mistu lipota katedrala, a i Šenbrunskog parka. Mogo se vidit prošijun ljudi koji su išli sokakom, a kazli su da je to zbog pravoslavne Velike Subate. Spomenik Mocartu, a i Mariji Tereziji zauzima važno misto u prestonici Austrije. Malo prija Pariza nalazi se Rems u kojem dominira katedrala još iz XIII vika, malo smo prisustvovali i misi.

O Parizu bi se moglo tušta pisat pa ću krenit od početka.Uveče je milina otić na Monmartr jel otaleg se vidi da je Pariz zdravo velik (ima 15 milijuna stanovnika). Tu se nalazi Trg slikara, za pet minuta i 10 eura bidne gotov lični portret. Ajfelov toranj ''gvozdena skalamerija'' kako je jedan čovik iz grupe kazo je skoro najinteresantnija znamenitost Pariza. Visok je čitavih 320 meteri, postoji od 1889. godine, a ideju je dao za podizanje tornja Gustav Ajfel. Mož se otić do 150 meteri visine, a otaleg se vidi reka Sena i lađe al' i veliki deo Pariza.

Našeg svita obično mož svuda nać, tamo smo na radnom mistu redara našli Ivana iz Svilajnca u Srbiji. Oma smo ga pitali za platu, 1800 eura je kazo al' oma dodo da kiriju plaća 700 eura. Inače je u Parizu sve zdravo skupo crna kafa četiri do sedam eura, običan sendvič pet do šest eura, mala veknica kruva jedan i po euro, boca obične vode bliže dva eura (kod nas 36 dinara).

Inače Ajfelov toranj positi dnevno do milijun ljudi to ako se pomnoži sa 10 i 15 eura zaboli glava od matematike. Trijumfalna kapija isto zauzima svoje visoko misto po broju posetilaca i na njen vr' mož se otić za 10 eura. Napoleon je gradio tu kapiju kad je krenio u Rusiju da ratuje, da kad se vrati prođe kroz nju kao pobednik; malko se privario u računici.

U Luvru ima isto tušta turista, obično je red na ulazu zdravo dugačak. Ima tamo lipi slika, figura, al' ono di uvik stoji bar stotinu turista je slika Mona Lize. Svi bi je slikali, zabranjeno je, al' snalažljivost je i tu vrlo bitna, minut str' i imaš sliku Mona Lize. Nezaboravna vožnja noćom sa lađom po Seni, slušaju se šansone, a mož gledat i Ajfelov toranj sav osvitljen.

U dvorcima na reki Loari, ustvari u jednom od nji, svoje poslidnje godine života proveo je Leonardo da Vinči čuveni slikar koji je sliko Mona Lizu. U maloj crkvici je i grob Leonardov.

U Versaju su živili Luj XIV, XV i XVI, zdravo lipe sobe su imali, jedino su njim kreveti zdravo kratki, sigurno su bili niskog rasta. Parkovi okolo su prilipi, stvarno su uživali u dalekom XVI i XVII viku.

U Parizu se vaš reporter prvi put vozio u metrou: voz koji iđe ispod zemlje. Za manje od dva eura mož kupit kartu i vozat se cio dan prilazeći iz jednog u drugi voz, dok ti ne dosadi. Mislili smo da je Pariz čistiji, doduše ima puno lipi parkova i cvića al' bome i smeća na sve strane. Na povratku, obišo se Minhen u Nemačkoj. Dopo nam se taj grad, delovo je tako ''toplo'' a vaš reporter se osićao ko da je u Subotici. Tamo se spremaje za svitsko prvenstvo u fudbalu i dosta se ruši i ziđa. Simpatične su figure lavova u raznim bojama, a ima i na svakoj ćoši.

Posli Minhena priko Austrije stiglo se u Kranjsku Goru. Tu je bila „božićna večera“, jel u Parizu zbog skupoće malo se ko odlučio da kuvan ručak poide. Lipo je bilo sidit kod pendžera i isti, a napolju karavanke prošarane snigom. Posli spavanja i odmora-odlazak na Bled. Vožnja u čunu po jezeru do crkve opet 10 eura, za grupe sedam. U crkvi visi podeblja štranga za koju se mož uvatiti, žužat, pomislit želju, a zvono crkveno zvoni.

Uveče je bio povratak u Beograd otkaleg smo i krenili. Moram se zafalit bračnom paru Pavlović, Vesni i Mići koji su me kao nepoznatu osobu autom odneli u Beograd i natrag u Suboticu.

Sad kod kuće na Makovoj sedmici vaš reporter u bašči pripovida svom čoviku o lipom i napornom putovanju koje je iznosilo oko 5000 kilometeri. Često prigleda album sa 240 slika i jesapi da je prošo pet država a ima samo nikoliko pečata u pasošu. Da, bili smo u Evropi brez granica bar nikoliko dana.

U bledskoj crkvi poželila sam sebi zdravlje, novac i naravno kako novo putovanje.

U crkvi dvorca Amboaz počiva Leonardo Da Vinči

Vaš reporter ispred Trijumfalne kapije

Sa bračnim parom Pavlović koji su pomogli reportažu

PISNICI BUNJEVAČKE MATICE I TAMBURAŠKI ORKESTAR U SKC „SVETI SAVA“ PRIRIDILI NEZABORAVNO VEČE

RIČI KO SVILA

Priko sto positilaca je u petak, 18. maja, u dobrom raspoloženju došlo na književno muzičko veče u Srpski kulturni centar „Sveti Sava“, a u još boljem je očlo posli sat i po prilipog programa. Ovo veče poezije i muzike priridio je Odbor za književnost Bunjevačke matice pod nazivom „Poezija uz tambure – dok lampaš i sviće gore“.

Najprija uz plamen svića, a posli uz lampaš svoje stihove govorili su pisnici amateri Marija Horvat, Geza Babijanović, Ana Irmeš, Ljubica Sič, Ana Popov, Mila Skenderović i Gabrijela Diklić. Publiku je posebno zabavila pripovitka „Snaš-Kata u varoši“ koju je divanila Kata Marganić a napisala je Gabrijela Diklić. Doživljaj starije salašarke koja dugo nije bila u varoši bili su često prikidani smijom i velikim aplauzima.

Muzički dio programa, ko i uvik kad Bunjevačka matica priređuje kaku svečanost, izvo je Tamburaški ansambl „Sledbenici Pere Tumbas Haje“. Ko solisti nastupile su Tamara Babić i Svetlana Milodanović.

Ove majske večeri sve je bilo rič i muzika, sa pogledom na varošku kuću i miris bagrema. Atmosfera je podsićala na onu na kadgodašnjim prelima, najviše zbog tog što se positici skoro svi međusobno poznaju, ko i izvođači. A što se tiče Odbora za književnost Bunjevačke matice, prava je šteta što nema podmlatka.

V. M.

Puna sala SKC „Sveti Sava“

Katica Marganić u ulozi snaš Kate

Ana Irmeš

Geza Babijanović, pesnik

Zadovoljni učesnici uspešne večeri

Ništa bez pivanja Svetlane i Tamare

KUD „BUNJEVKA“ OSVOJILA MNOGOBROJNE NAGRADE

BILI VEZ, TAJNA NAŠI NANA

Usvit naši nana, koje su vezle po platnima žitna polja, na nedavno održanoj međunarodnoj izložbi, sve prisutne su uvele Vojvođanke koje su se pridstavile vezovima po proverenim starim mustrama. Posebna atrakcija bile su rukotvorine Bunjevki na 36. izložbi ručni radova i kolekcionarstva «MIRK», održanoj u Adi. Održana izložba bila je još jedna potvrda da je Vojvodina pribogata ručnim vezovima i rukotvorinama, koje Bunjevke pritvaraju u svojevrsna umetnička dila. KUD „Bunjevka“ učestvovao je sa 13 izlagača koji su pokazali svoje umeće u vezenju bilog i šarenog šlinga, pravljenju suvenira od ljuskure i slame i crtanju uskršnji jaja.

– Ovo je četvrta godina kako učestvujemo. Pored nagrada za prvo, drugo i treće misto, dobili smo i dvi velemajstorske titule koje je osvojio bračni par Ljiljana i Marinko Tikvicki, za bili vez i slikanje uskršnji jaja. Zadovoljna sam plasmanom, iako smo ove godine učestvovali sa manje izlagača, rezultati su bili odlični, - objašnjava Kata Kuntić iz KUD „Bunjevka“.

Na izložbi je osvojeno devet prvi mista, dva druga i tri treća, dok su Stipan Budimčević, za krunu od slame, Ilonka Milunović, za suvenir «Polivači» i Ljiljana Tikvicki za bili šling, dobili nagradu „Nivo“. Time su ostvarili pravo na učešće završne smotre rukotvorina, koja će se održati u Budimpešti. Da podsitimo, «MIRK» postoji od 1970. godine i to je velika smotra domaći i strani kolekcionara i stvaralaca ručni radova. Ujedno je i jedina vojvođanska manifestacija gdi se promovišu razne rukotvorine veštih stvaralaca, slikara tanjira, cakla i uskršnji jaja, slika od slame i bižuterije.

A. A.

U SUBOTICI SE ODRŽAVA XII MEĐUNARODNI FESTIVAL POZORIŠTA ZA DECU

TEATARSKE DASKE BRIŠU JEZIČKE BARIJERE

Na međunarodnom festivalu pozorišta za decu učestvuje 23 pozorišta sa pet kontinenata

Subotica je ovih dana domaćin XII međunarodnog Festivala pozorišta za decu, na kome svoja ostvarenja imaju priliku da pokažu 23 pozorišta za najmlađe sa pet kontinenata. Tako su teatarske daske još jednom dokazale da predstave namenjene najmlađima nemaju jezičke barijere. Jednako su zanimljive svim mališanima širom sveta, bez obzira koji jezik govore. Subotica je, kao višejezična sredina, po svoj prilici idealno mesto za ovakve programe. Ovako priređene predstave sva deca rado gledaju, aplaudiraju im, smeše se ili zaplaču, ali su zato najiskreniji kritičari i najbolji pokazatelji šta je dobro a šta ne. Nezanimljivu predstavu neće odgledati nijedno dete, ma sa kog svetskog kontinenta dolazilo.

Ovogodišnji festival razlikovao se od proteklih od samog otvaranja a za koje je kao prvo bio najavljen Bojan Pajtić, predsednik vojvođanske Vlade, dok se da otpeva festivalsku himnu «Pustite decu nek rastu», autora Milivoja Mrkšića, sa velikom radošću očekivao poznati kantautor Arsen Dedić, koji je komponovao muziku za tu pesmu.

Selektori ovogodišnjeg programa, koji podrazumeva predstave od 21. do 27. maja na pet lokacija u gradu i desetak gradova Srbije, svetski su poznavaoci scenske umetnosti za decu: Jožef Krafta, Viktor Klinčuk, Živorad Joković, Henrih Jurkovski, Slobodan Marković. Oni su u Suboticu pozvali teatre iz Španije, Hrvatske, Kine, Ukrajine, Poljske, BiH (Republike Srpske), Slovačke, Belorusije, Italije, Turske, Rumunije, Bugarske, Austrije, Francuske, Češke, Mađarske, Estonije, Rusije, Izraela, Amerike...

- Kao «izvidnica», u gostima nam je i direktor lutkarskog pozorišta sa Kamčatke, iz grada Petropavlovsk. Prošle godine sa predstavom su nastupili i glumci iz Murmanska sa poluostrva Kola, a sada su tu i ljubitelji pozorišta sa još udaljenije teritorije Kamčatke - kaže direktor festivala Slobodan Marković.

Tokom sedmodnevnih festivalskih aktivnosti održano je nekoliko savetovanja i naučnih skupova, a Subotičani su glumce mogli da vide gotovo na svakom koraku i uživaju u predstavama na gradskom trgu.

Pokrovitelj ovogodišnjeg festivala je Ministarstvo za kulturu, pokrajinski Sekretarijat za obrazovanje i kulturu, a izvršni producenti su Otvoreni univerzitet i Dečje pozorište - Gyermekszinhaz, dok se manifestacija održava pod pokroviteljstvom DDOR Novi Sad i fabrike «Pionir».

V. I.

JEDAN ZABORAVLJENI JUBILEJ

OSAM DECENIJA SPORT- KLUBA «BUNJEVAC»

Malo ko od Subotičana danas zna da je 19. juna 1926. godine u Subotici osnovan «Bunjevački šport klub» i fudbalski klub «Bunjevac», koji je sve do okupacije postizo solidne rezultate i imo svoju virnu publiku. Lazo Tumbas, čiji je otac Gavro bio sekretar kluba, čuva ritke priostale dokumente o postojanju «Bunjevca».

Kad se divani o povisti sporta, a naročito fudbala u Subotici, uglavnom se pominju «Bačka», kao najstariji klub, zatim «Spartak», bolje upućeni eventualno znaju za ŽAK, SAND i još nike, al «Bunjevca» ko da prikriva neprozirna prašina zaborava. Ovu nepravdu pomogo nam je da delimično ispravimo, sticajem okolnosti upravo uoči ritkog jubileja - osamdeset godina od osnivanja, naš sugrađanin Lazo Tumbas. Njegov je otac, Gavro Tumbas, bio sekretar kluba u godinama između dva svitska rata. On se od osnivanja najpre nazivo «Bunjevački šport klub», popularno «Bunjevac», a od trideseti godina pa do okupacije, kad je definitivno ugašen, nosio je ime, po rešenju tadašnje banske uprave, «Jugoslovenski sport klub Bunjevac u Subotici».

- Sićam se da sam ko dite, sa ocom i bratom, odlazio na treninge «Bunjevca», da smo često putovali na utakmice u okolna mista, najviše u Bajmok, Čantavir i druga, i da je to bilo lipo druženje. Putovalo se nikim starim kamionom, kroz oblake prašine, al nam je bilo lipo. Tata je bio u upravi kluba, i mnogo vrimena je provodio tamo, tako da nam je mama često donosila ručak na igralište – divani nam Lazo Tumbas.

Gdi se nalazio teren fudbalskog kluba «Bunjevac»? Koje su bile boje kluba?

- Igralište je najpre bilo u Keru, u blizini groblja, gdi su sad izgrađene kuće, a onda se tu nalazila jedna velika ledina, malo u dolji, i tu je bio teren. Posli smo, kad je 1936. izgrađen gradski stadion, dobili jedan pomoćni teren. Boja dresova bila je crvena, sa bilom kragnom, u kombinaciji sa bilim gaćicama.

Pokazuje nam Lazo Tumbas fotografiju iz 1935. godine, koja je snimljena na igralištu «Bačke», a na njoj su igrači u to vrime već Jugoslovenskog sportskog kluba «Bunjevac». Sića se svakog poimenice: u prvom redu s liva na desno Blaško Temunović, Belo Ištvan, Velibor Prohaska i Veco Tikvicki, a stoje Sič Antun, Franjo Dulić, Grgo Budanović, Lajčo Radvanski, Macanko Ištvan, Geza Čović, Beno Stipić, Nađ Ištvan, Pletl Bela, Šogor Arpad, Grgo Pertić, Zedi Ištvan, Stevan Šimoković, Roža Šandor, Gavro Tumbas (sekretar kluba), Antun Radak, Bela Vuković i Marko Vujković Lamić.

- Iako je sportski i fudbalski klub nosio ime «Bunjevac» ko nacionalno obiležje, u njemu su igrali osim Bunjevaca i Mađari, Hrvati, Srbi i svi drugi, i nikad nije bilo podile po nacionalnoj osnovi - kaže Lazo Tumbas, sićajući se da je i pored tog odma po okupaciji mađarska okupatorska vlast zabranila i raspuštila «Bunjevac», a posli oslobođenja nije bilo pokušaja da se igrači ponovo okupe i klub obnovi pod tim imenom. - Osim fotografije i pravila kluba iz 1927. godine, ritko svidočanstvo o postojanju «J.S.K. Bunjevac» pridstavlja fotokopija teksta iz jednog, verovatno, godišnjaka iz 1934. godine el kasnije, u kojem je štogod manje od dvi stranice (148. i 149.) posvićeno ovom klubu. Pored ostalog, ode piše: „ JUGOSLOVENSKI ŠPORT KLUB «BUNJEVAC» Odavno se osićala potriba da se nacionalizira šport, a naročito posle prevrata 1918. godine, kada su ovi krajevi postali sastavni dio velike i moćne Jugoslavije. Posebno to važi za našu Suboticu, koja je istaknuta na najsiverniji tački prema Mađarskoj, i koja je imala masu športskih društava sa mađarskim karakterom, dok su Bunjevci bili okupljeni samo oko «Bačke».

Ta praznina i ta manjkavost nastojala se ispunit osnivanjem više sportski klubova sa jugoslavenskom orijentacijom. Tako je 19. juna 1926. godine nikolicina mladi ljudi na čelu sa Bukvić Blaškom, Lipušinović Matijom, Horvacki Josipom i drugima, osićajući tu potribu, osnovala «Bunjevački šport klub», koji je svojim odličnim uspisima oduševio svu bunjevačku sportsku omladinu, i već u to vrime igro vrlo važnu ulogu među sličnim omladinskim klubovima“.

U nastavku se kaže da je «Bunjevac» već 1927. posto prvak «Subotičkog športskog omladinskog odbora», čime je steko pravo na članstvo u Jugoslovenskom nogometnom savezu. «Tako smo dobili i drugi šport klub sa bunjevačkim nacionalnim karakterom (pored «Bačke» - prim. M.R.). Oma je B.S.K. igro važnu ulogu u II razredu». Nažalost, iako je to svojom igrom zasluživo, konstatuje se zatim, «voljom pojedinaca» u Subotičkom nogometnom savezu, «Bunjevac» nije uspeo da dođe u red prvorazrednih klubova.

Fudbalski klub «Bunjevac» 1935. godina. Stoje: s liva na desno Sič Antun, Franjo Dulić, Grgo Budanović, Lajčo Radvanski, Macanko Ištvan, Geza Čović, Beno Stipić, Nadj Ištvan, Pletl Bela, Šogor Arpad, Grgo Pertić, Zedi Ištvan, Stevan Šimoković, Roža Šandor, Gavro Tumbas, Antun Radak, Bela Vuković, Marko Vujović L. U donjem redu: Blaško Temunović, Belo Ištvan, Velibor Prohaska i Veco Tikvicki.

Slideća istorijska raskrsnica bila je 1929. godina, kad se «Bunjevac» fuzionisao sa Sport klubom «Jugoslavija», i od onda, pa sve do formalne promene imena, odlukom glavne skupštine «Bunjevačkog šport kluba» od 17. decembra 1931, praktično se već nazivao «Jugoslovenski šport klub Bunjevac». O rezultatima kluba u tekstu se navodi: «Vrhunac uspiha bio je onda kada je naš klub sa prvorazrednim prvakom «Bačkom» koja je bila na vrhuncu svoje moći izgubljena utakmica tek sa 4:2, a sa Subotičkim Športom igrao nerešeno 2:2. U svima provincijskim mistima ovaj klub je pružao uvik zadovoljavajuću igru, fer-tehničku i brzu, i tako pobiđivao svoje protivnike. «Bunjevac» je tada imao slideću momčad: Dulić, Tikvicki, Bukvić I, Evetović, Horvatski, Dulić II, Teke, Šarčević, Matić, Lipušinović i Bukvić II».

Osim fudbalera, ovaj sportski klub okupljao je i druge sportiste i sekcije, a bio je razvijen i kulturno-umetnički život, kako piše u kalendaru iz 1934.

«Bunjevac» osim nogometa, ima jaku i kuglačku sekciju, koja je jedna od mnogobrojni kuglački klubova u Subotici, koja rade pod mnogo boljim okolnostima. Marljivošću i agilnošću pridsidnika g. Josipa Stantića, osnovana je i lovačka sekcija. Osim ovi sekcija, «Bunjevac» ima i tamburašku sekciju, a zatim i diletantsku (pozorišnu - prim. M.R.). Dakle, «Bunjevac» ne samo da radi na širenju i jačanju sporta, već i na širenju prosvite i kulture. Ovaki rad mož obećavat samo dostignuće svog vrhovnog cilja. Postoji nada da će ovaj klub za kratko vrime postati dobro organizovan i solidan član nogometne zajednice, i poslužiće na diku i ponos svih Bunjevaca», piše u godišnjaku.

Da li danas još ima u životu kadgodašnji fudbalera «Bunjevca», koji se nalaze na snimku iz 1935. godine?

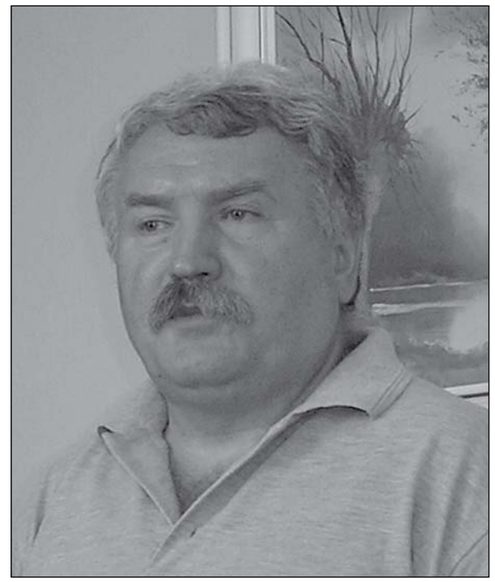
- Nažalost, mislim da nikoga više nema, a njeve sudbine posli okupacije i posli rata nisu mi poznate. Jedino se sićam da sam dugo viđao Roža Šandora, on je radio na željeznici i tu sam ga godinama sretao kad sam putovo», kaže Lazo Tumbas.

M. Radojčin

MIROSLAV VOJNIĆ HAJDUK, JEDINI DIPLOMIRANI KOREOGRAF I PROFESOR U NAŠOJ ZEMLJI

«TRAŽIĆU NOSTRIFIKACIJU DIPLOME»

Državni Institut za koreografe u Bugarskoj sam upisao 1995. godine, a zvanje diplomiranog koreografa stekao 1999. godine. Član Međunarodne Akademije bugarskog obrazovanja, inovacija i kulture, posto sam prošle godine - kaže Miroslav Vojnić Hajduk

Laskavo priznanje, odnosno članstvo u Međunarodnoj Akademiji bugarskog obrazovanja, inovacija i kulture, Miroslav Vojnić Hajduk, umetnički rukovodilac Bunjevačkog kulturnog centra – Subotica, stekao je novembra 2005. godine. Ovo priznanje tušta nji osporavaje i «ne priznaju». Na pitanje «šta misli o tom», ne komentarišući tušta, kratko odgovara: «to je njev problem».

Inače, Miroslav Vojnić Hajduk je jedini diplomirani koreograf i profesor narodni igara u našoj zemlji. Pripovitku o početku svog obrazovanja započinje ovako:

- Kada sam u Bugarskoj upoznao prof. dr Petka Joškova, razgovarali smo o školovanju kadrova u Srbiji (odnosno bivšoj Jugoslaviji) i u Bugarskoj. Svakako da je ta priča po nas bila hrđava jel u našoj zemlji nije bilo zvaničnih institucija gdi se moglo steći bilo kakvo znanje o tradicionalnim narodnim igrama. Jedino je Fakultet muzičkih umetnosti imo štogod, al je to bio čisto etnološki pristup, gdi se nisu obrađivale tradicionalne narodne igre, pogotovo ne koreografija. U Bugarskoj je međutim taj vid obrazovanja zdravo dobro organizovan i to od osnovne škule do fakulteta.

U to vrime Miroslav Vojnić Hajduk stekao je brojna prijateljstva širom Bugarske, između ostalog i sa tadašnjim ministrom kulture Irinom Slavčevom, profesorom Petkom Joškovim i profesorom Ivanom Todorovim.

- Ta druženja dovela su do tog da 1995. godine upišem državni Institut za koreografe u Sofiji i uz mentore - profesore Todorova i Joškova, fakultet završim 1999. godine. Posli tog sam položio i državni ispit i sad pored titule diplomiranog koreografa imam i titulu profesora. Beogradskom rektoratu uputio sam zahtev za nostrifikaciju diplome, što će, prema ričima profesora dr Olivere Vasić, biti i urađeno za oblast folklora, pa će mi zvanje diplomiranog koreografa biti priznato i u našoj zemlji. Pored mene, Institut u Sofiji završio je još jedan čovik iz Srbije. Radi se o bivšem članu državnog ansambla «Kolo» Borku Stojanoviću, kome je diploma već nostrifikovana za oblast folklora - zaključuje Miroslav Vojnić Hajduk.

V. I.

HOROSKOP ZA JUNI

Priprema: Dragan Tovarišić

OVAN: Premda ste postigli finansijsku i poslovnu stabilnost, još uvik postoji mogućnos stresni trenutaka, više iz potribe da se ne uspavate nego šta će oni prestavljat problem. U takoj situaciji i vaša emotivna veza ne mož bit loša.

BIK: Ne biste tribali imat veći poslovni problema, a najveću prepreku prestavljaćete sami sebi, čerez tog šta se možte ulinjit i zaboravit na svoje poslovne obaveze. U dobrim ste odnosima s voljenom osobom i ovo je jedan od najlipčih trenutaka u vašem životu.

BLIZANCI: Vaš najveći problem je u tom šta preuzimate previše poslova na sebe u težnji da prigrabite šta viši uspih, al vam se to mož obit o glavu, jel veći rezultat možte postić ako se bazirate na jedan poso. U ljubavi sidite na više stolica odjedared.

RAK: Ozbiljno prifatanje poslovni zadataka imaju pozitivan uticaj na razvoj vaše karijere i prvi rezultati već su vidljivi. No, biće nji još više tokom vremena. Ljubavni problemi su prošli i sad možte uživat u njenim čarima.

LAV: Poslovne prepreke nailaze jedna za drugom, al vi imate više snage nego šta pretpostavljate i uspićete nji rišit na vrime. Važno je da ne posustanete duvom. Vaš ljubavni apetit je velik, čerez čega ćete bit tušta rastrzani.

DIVICA: Imate tušta velike šanse za prominu posla el za zaposlenje, posebno u prvi dvadesetak dana ovog miseca, a na veće poboljšanje finansija tribate sačekat septembar. Na novom poslu možte naić na simpatije jedne osobe, šta ne biste tribali propustit.

VAGA: Najveći poslovni problemi prite vam od kolega na radnom mistu, čerez opšte nervoze i vas i nji. Tribate upotribit svoj talenat za postizanje kompromisa i rišit taj problem, a divanom možte rišit i ljubavne probleme.

ŠKORPIJA: Dobra poslovna situacija možbit pogoršana ukoliko pripustite slučaju da on odrađuje to šta bi vi tribali. Sad kad ste nadomak još jednog cilja držte stvari pod kontrolom. Emotivna veza je stabilna šta vas čini srićnom osobom.

STRILAC: Poslovne okolnosti i tegobe krajom maja na koje niste mogli uticat prolaze već početkom ovog miseca i moćete ostvarit svoje planove od ranije. Posli nestabilne ljubavne faze zagrijavate se za jednu ozbiljnu vezu šta dolazi slučajno.

JARAC: Imate tušta posla, al vi znate čerez čega ste ga prifatili i taliko radite, jel veliki troškovi šta ste nji imali ranije sad se naglo nadoknađivaju velikom zaradom. Krajom miseca pa do početka avgusta vam je najlipči ljubavni perijod ovog lita.

VODOLIJA: Poslovna prilika šta vam se ukazala krajom maja, ako je niste propuštali, nametnula je tušta obaveza i potribe za radom i nakon radnog vrimena. Ipak, tribali bi izdržat, jel rezultati bi mogli bit veliki. Ljubavna kriza je minula, al još živite pod straom da ne napravite grešku.

RIBE: Na poslu slidi opuštanje, jel ste najveći dijo posla okončali sa uspihom, pa je vrime da se posvetite poboljšanju ljubavne veze koju ste zanemarivali sve zbog posla. Možte očekivat tušta lipog i specijalnog od strane voljene osobe.

ŽACKANJA

PISMO DRUGU TITU

Dragi druže Tito,

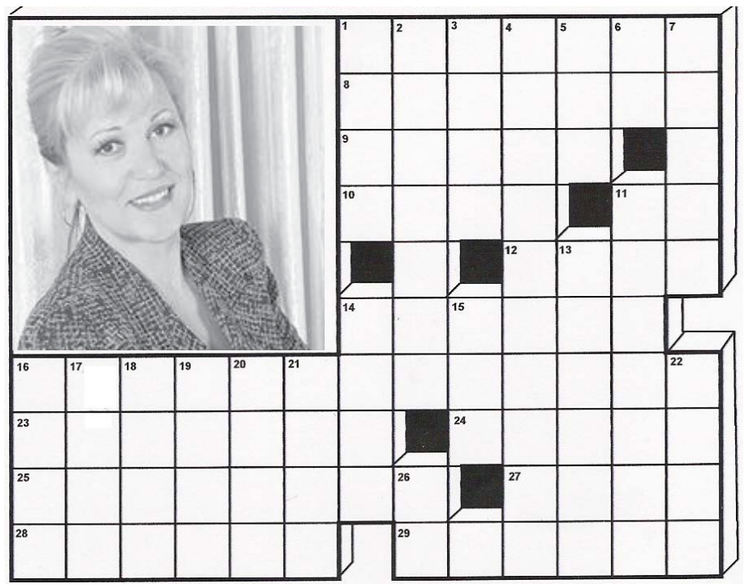
navik te se sitim u ovo doba lita kad smo kadgod slavili tvoj rođendan i Dan mladosti, u vrime kad sve prolista, čeljad se oraspolože, a divojke koje si ti jako volijo propupaju. Možem ti rić da sad stvarno pupaju, jel bluze šta sad nose tako su male da njim pupak dođe na sridu otkritog dila. Nego, šta ima gori? Kako je staro društvo i škularci? Sad si dobijo još jednog. i narod ti je oma ispivo pisme:

Nego, virovatno te interesuje kako je stanje u zemlji. Možem ti rić da se skoro ništa nije prominulo. Samo se minjaju čeljad na vrvu. Niki u ime države uzimaju od bogati, kadgod se to zvalo nacionalizacija, i stavljaju sebi u svoje džepove. Time se ponajviše bavi jedan omladinac, sin tvoje ambiciozne omladinke iz onog vrimena. On još nije daleko doguro, jel se zasad bacijo na samo jednog bogatuna, al ima vrimena da se i ostalima pozabavi. Tvoj kapitalista iz Peći sada je na ledu, jel klizi mu sve iz ruka, pa se sve više bavi socijalnim pitanjima i odgovorima, napritkom naroda i ekonomije bar tako divani, al još uvik ne vidim hasne od njeve priče. Mali Šeki sada je u nikom apsu u Hagu, baš ko što je bijo i kod tebe, manje-više čerez svoji ideja, al ko mu je kriv šta ima ideje. Da nji nima možbit da bi već bijo niki važan funkcioner, ovako... Tvoj disident Koštunica sad je prisidnik vlade i možem ti rić da je odonda tušta tog naučijo od tebe. Šnjotam kako ti to ne godi, al moro sam ti rić. Samo da znaš kada dođe gori kod tebe šta moš od njeg očekivat. Sloboda štampe je zagarantovana, sloboda javne riči zavisi od toga ko je izgovara. Oni na vrvu svašta nam divane, uglavnom su u trendu bajke, dok sami novinari mogu objavit ono šta njim se kaže, a ako se drznu zabilužit ono šta njim nije izdiktirano imaju nikih problema. Ti bar znaš, tušta nji se plaši mraka. Na televiziji se prikazivaju samo niki kriminalistički filmovi, kaubojski više nima, al jaše ko koga stigne. Vlada jaši narod el građane, (još uvik se ne zna dal smo nacionalna el građanska država, ako država još uvik postoji) narod se zabavijo svojim jedinim problemom – kako preživit i jaši na krilima sriće kad preživi još jedan dan, omladina i pioniri jašu na „horsu'', a jahači apokalipse su među nama. Omladinski radni akcije već poodavno nima, nima se štogod radit, a i ovi šta idu na poso rade zabadavad. Probleme prave i niki Bunjevci. To ti je oni narod šta se moro izjašnjivat ko Rvati, kažu po nikoj tvojoj odluci, u šta ja čisto sumnjam, jel ti si bijo veliki demokrata i u tvoje vrime svak se mogo do mile volje izjašnjivat ko – Rvat. To šta oni nisu hasnirali taj izbor to je njiov problem, nel!? Imo bi ti još tušta pisat, al za sad taliko. Sitiću se ja tebe opet a i drugi te se često site.

Tvoj bivši omladinac, sad zreo čovik.

Priprema: Dragan Tovarišić

UKRŠTENE REČI

VODORAVNO: 1. Zaboraviti naučeno; 8. Vlaški srednjovekovni vojvoda; 9. Gradić i luka kod Rima; 10. Vrsta dragog kamena; 11. Inicijali pisca Cankara; 13. Muško ime, Arsenije; 14. Vrsta stene; **16. Folk-pevačica sa slike**; 23. Pesma u slavu Boga; 24. Eva odmila; 25. Otkloniti posledice; 27. Prkos; 28. Eskimska bluza, enorek; 29. Spilja;

USPRAVNO: 1. Vrsta duvačkog instrumenta; 2. Brvnare, daščare; 3. Grad i luka na Labi u Češkoj; 4. Naš nekadašnji akademik, skupljao narodne umotvorine, Veselin; 5. Irska republikanska armija (skr.); 6. Pokazna zamenica, ova; 7. Ostrvo i letovalište u Španiji; 11. Naglašavan; 13. Luka u Italiji; 14. Deo noge, gležanj; 15. Turski velikaši; 16. Mera inercije tela; 17. Polet, zanos; 18. Francuska tvornica automobila; 19. Starosedelac Balkana; 20. Reka u Sloveniji; 21. Vrsta majmuna, lori; 22. Deo otplate; 26. Izdavačko preduzeće (skr.).

NAJSLABIJA KARIKA

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: opomena, rotiran, Ilijana, ni, Arad, Ovet, ro, Kan, Nil, **ZDRAVKO ČOLIĆ**, orator, Ileš, b, radikal, otada, agonija, gonič.

O HAJI

JOŠ MALO SIĆANJA

Tamo digod pedesetih godina prošlog vika u Subotici je postojala omladinska organizacija sa imenom «Narodna omladina». Jasno, imala je svoju aktivnost u svojim aktivitetima po kvartovima i fabrikama. Rukovodstvo iste bio gradski komitet. Na jednom od sastanaka utvrdili smo da nam nedostaje kulturno društvo omladine. Bez obzira što smo znali da u gradu već postoje ista kao ’’Nepker’’,’’Bratstvo’’ i ’’Proleter’’, ipak smo osićali da nam fali i omladinsko društvo. Po ovoj konstataciji krenuli smo u akciju i išli u formiranje istog, pod nazivom ’’Ivan Goran Kovačić’’. Ovo društvo je imalo sidište u «Bunjevačkoj matici», gdi je sadašnji bioskop ’’Zvezda’’. Prvi pridsidnik je bio Ivković Pere, prdačno ime «Kesa».

Društvo je počelo da radi. Naravno, prvo se išlo na formiranje sekcija. Najaktivnija je bila folklorna, pa i najmasovnija. Društvo je imalo i tamburaše al amatere, tek da rade štogod u okviru društva. Organizovali smo škulu za igranje, kao i druge aktivnosti koje je društvo imalo u programu.

No da, al smo se našli u nevolji, nismo imali učitelja za naše tamburaše. Imali smo veliku volju, ali malo znanja koje je tribalo društvu. I evo šta se dogodilo. Jedno društvance iz komiteta u subotu uveče po dogovoru ode na čavape kod Bukvić Blaška, kad tamo vidimo da tu svira bać Pere Hajo. Dabome znali smo kaka je marka bać Pere. Pa smo uz kratak dogovor odlučili da zamolimo bać Peru da nam pomogne. Oma je bać Pere sa nama sio i mi smo mu izložili naš problem u vezi društva. Šta da vam kažem bać Pere je oma odjedared privatio naš pridlog i aktiviro se u društvo. On je učio mladost da svira i stvorio je vrsne tamburaše poput, Nikole Crnkovića, Marka Švirce, Geze Kučure i drugi. Istina je da su isti donosili nagrade sa takmičenja dok je bać Pere ovo sve za društvo radio zabadavad bez dinara honorara, no ali smo ga svi poštivali a on je u tome uživo jel je bio slušan.

Ne možem kazat kad je bać Pere očo iz društva, samo znam da je bio i u ’’Bratstvu’’.

No, da vam ispripovidam jednu dogodovštinu. Nji je bilo uvik, a posebno na turnejama. Tako je bać Pere išo na turneju sa ’’Bratstvom’’ po Istri i Dalmaciji. U to vrime u društvu je pivala madžarske pisme Blinka Ilonka iz Čantavira. I šta je tu dogodovština, pa evo šta je... Nike pisme sa repertoara ove cure bać Pere nije znao, onda je problem rešen na taj način da je pisma bila notno napisana i okačena na leđa Ilonki, pa kad je pisma završena ona povukla natrag ne okrećući se.

Ovo radi toga da ne bi vidili kaki je trik izveden tokom izvedene tačke pivanja. No, sigurno je da su na turnejama postizani veliki uspesi zahvaljujući velikoj majstoriji sviranja bać Pere Haje.

Ovo napisano sve znam izvorno kao učesnik, jer sam u to vrime bio sekretar G. Komiteta Omladine.

Antun Kopilović

Bać Pere i pivačica Ilonka

BUNJEVAČKE novine
Informativno - političko glasilo
Subotica, mAJ 2006 . • Godina II Broj 11
Cina: 50 dinara

PRETPLATA ZA BUNJEVAČKE NOVINE

Do kraja godine: 245 dinara
Polugodišnje: 240 dinara

Plaćanje možete obaviti na naš tekući račun kod **BANKA INTESA broj 160-143270-73** sa naznakom za pretplatu godišnju ili polugodišnju.

Vaše podatke, prezime, ime i tačnu adresu zajedno sa uplatnicom možete poslati na našu adresu Trg cara Jovana Nenada 15/I 24000 Subotica ili sve lično doneti na istu adresu.

Priprema: Snježana Luetić Vujić

NA ISPITU ZRELOSTI

Jedan cvet na plišanoj traci oko vrata i neobična frizura biće dovoljni da u toj najblistavijoj noći izgledate dobro.

Matursko veče nije modna revija u hotelu Hajat, nije ni Grand parada, nije ni izbor za mis, mada neki žele da je u to pretvore, ona nije ni demonstracija perja koje ukazuje na debljinu tatinog novčanika, a ponajmanje povod da svoje drugarice skromnijeg materijalnog statusa bacite u očajanje zato što nemaju firmiranu haljinu ili cipele.

Imajte na umu dok ovih dana mučite svoju majku da vam kupi cipele, haljinu ili odelo po poslednjoj modi. Uostalom, šta je više u modi nego mladost. A to ste, ovoga meseca VI. Maturanti su u modi!

U toj dugoj, divnoj noći, vi ste zrela mlada dama koja sebi i svojoj okolini objavljuje - sada sam maturantkinja, položila sam ispit zrelosti, krećem jednom drugom putanjom.

U ime zrelosti i pameti skinite uobičajene poze i maske koje se upijaju sa besmislenih TV serija i estrade, ne pravite od sebe imitaciju ili falsifikat, budite original.

I zato, budite sebični. Nemojte lepotu svoje mladosti, znanja i pameti menjati za kojekakve „jeftine“ firmirane krpice.

Provedite se dobro, slikajte se, da bi se uvek sećali kako je jednom bilo. Uživajte u provodu, matura nije svaki dan. Ona je samo jednom u životu.

NA VISOKIM POTPETICAMA

POGLED SA VISINE

Za većinu žena cipele nisu samo nešto što se mora obući, one su neka vrsta fetiša. Današnja moda, zbrkana kakva jeste, pravi nemoguće kombinacije. Tako se na lepim vitkim nogama mogu videti sportske cipele uz najelegantniju odeću. A što da ne. Život bez pravila, milina.

Izbor modela je raznovrstan.

Ultramoderne i dalje su cipele i sandale sa visokom štiklom, jer ženstvenost je u prvom planu.

Da li visoke pete jačaju mišiće listova, da li ih treba nositi što češće. Visoke štikle vas podižu na prste, mišići listova se grče, i na taj način se jače oblikuju donji delovi nogu - listovi.

Neželjene posledice „života na visokim potpeticama“ se ogledaju u tome što se donji deo kičme polako krivi, jer telo zauzima novi stav da bi zadržalo uspravan položaj.

Lek je kao i uvek – umerenost. Visoke potpetice pričuvajte za izlaske, a kod kuće odmarajte noge u udobnijoj obući.

OBLIKOVANJE OBRVA

NEŽNE, ZAČUĐENE...

Japanci su ih skraćivali, Kinezi oblikovali ravno, Indusi lučno povijali

Oblikovanje obrva je važan postupak za primenjenu i dekorativnu šminku, a postoje zapisi od pre pet hiljada godina u kojima se može videti kako su stari narodi Bliskog i Dalekog istoka oblikovali obrve. Japanci su ih skraćivali u širini očnih kapaka, Kinezi su ih oblikovali ravno, a Indusi lučno povijali. Vremenom je i u Evropi pođednak značaj pridavan pravilnom načinu čupanja obrva, tako da njihov izgled ne odstupa od karaktera i izraza lica.

Estetičari ženskog lica, najviše vole da „odoka“ i, oslanjajući se na svoj osećaj za lepo, oblikuju obrve prema obliku lica neke osobe.

Profesionalni šminkeri kažu da tanke i izdignute obrve daju licu uvek začuđen izgled, blago izvijene daju nežan izgled, a špicaste odgovaraju „opasnicama.“

Pošto jedne obrve mogu sasvim različito da deluju na dva različita lica, sve zavisi od toga šta svojim izgledom želimo da postignemo i da poručimo okolini. Takođe, pojedine obrve, ako su duge, treba skraćivati, a retke i kratke treba tačkasto olovkom popuniti, i tu utrljati boju da izgledaju prirodno.

SVAKI PETI SUBOTIČANIN IMA SIMPTOME ALERGIJE

KAD PROLEĆE GUŠI

Crvene oči, suze, šmrcanje, napadi kašlja i kijanja, a u težim slučajevima astma, upozoravaju da je počela sezona alergija. Iako o broju obolelih nema statističkih podataka, stručnjaci se slažu da je evidentno povećanje broja pacijenata sa alergijskim bolestima, a opšta ocena je da od 100.000 Subotičana čak možda i više od 20.000 ima simptome alergije.

Dok priroda ne završi cvetanje, velike koncentracije polena u vazduhu kod mnogih izazivaju neprijatne simptome poput kijanja, suzenja očiju, šmrcanja, napada kašlja i otežanog disanja. Reč je o polenskoj alergiji koja je sezonskog karaktera, ali ako se pravilno ne leči može da postane hroničan problem. Poslednjih godina alergijske bolesti na teritoriji ovog grada i severnobačkog okruga su u porastu. Iako o tome nema statističkih podataka, stručnjaci se slažu da je evidentno povećanje broja pacijenata sa alergijskim bolestima, a opšta ocena je da od 100.000 Subotičana čak možda i više od 20.000 ima simptome alergije. Iako broj obolelih neprestano raste, alergijske reakcije se mogu sprečiti, držati pod kontrolom i uspešno lečiti.

- Danas se može govoriti o epidemiji alergijskih bolesti svuda u svetu, a i mi smo deo tog sveta. One su mnogo više zastupljene u zemljama sa visokim standardom i razvijenom industrijom. Osim toga, jako malo se radi na prevenciji, često i u pogrešnom pravcu. Priča se o korovu, da ga treba čupati, kositi, za to se daju i pozamašne sume. Ali te akcije, dokazano je, nemaju toliko efekta što se tiče alergološkog aspekta. Prava prevencija alergijske bolesti je da svaka porodica sa rizikom, još od rođenja deteta, prilikom prvog simptoma dovede dete dečijem alergologu – kaže dr Katja Puleva, magistar imunologije-alergologije i specijalista pedijatar na dečjem odeljenju subotičke bolnice.

Prvi korak u dokazivanju alergije je alergološki pregled. Međutim, veliki broj pacijenata, obeshrabren, između ostalog i zato što treba da pričeka na alergološku obradu u bolnici, često dolazi u “pogrešne ruke”.

- U takvim slučajevima pacijenti su pogrešno informisani, nije im pružena ni adekvatna terapija, a većina njih je ubeđena da se alergijske bolesti ne leče. Priličan je i broj pacijenata koji godinama trpe simptome, a ne traže stručnu pomoć, pa zato i nemamo valjanu statistiku o broju alergičnih. Smatram da je broju registrovanih pacijenata u pedijatriji, koji boluju od alergijskih bolesti, identičan broj dece koja imaju simptome, ali nikada nisu evidentirani kao alergijski. Ta deca često se leče od ponavljane upale uha, česte upale pluća ili ‘’prehlade”, a to su, u stvari, neraspoznata astma i alergijski rinitis. Moj savet roditeljima je da se, ako im je dete često bolešljivo, naročito u zimskom periodu, kad ono iz jedne ulazi u drugu respiratornu bolest i ima česte upale uha, obrate alergologu radi alergološke obrade – istakla je dr Katja Puleva.

Polenska alergija se javlja sezonski. Prvo cveta drveće, od marta do maja, zatim trava, od maja do avgusta, a onda korov, od avgusta do oktobra. Polen ambrozije, korova koji cveta krajem leta, izaziva najjače polenske reakcije. Može da dostigne visinu do jednog metra, ima žuto-zeleni cvet i izuzetno je otporan. Koncentracija polena u vazduhu najveća je u kasnim popodnevnim satima i noću. U seoskim sredinama, u polju, to je od 18 do 20 sati, a u gradovima između 20 i 22 sata. Isto tako, toplo, suvo i vetrovito vreme doprinosi većoj koncentraciji polena, dok ga manje ima tokom hladnijih i vlažnih dana, naročito posle kiše, jer ona spušta polen na zemlju. Koncentracija polena najveća je na visini od jednog metra, tako da ga najviše udišu deca.

T. D.

PREVENTIVA

Osobe koje pate od polenske alergije trebale bi da prate kalendar cvetanja i dve - tri nedelje pre njegovog početka da počnu sa prevencijom kako bi što bezbolnije prošle kroz ovaj period. U preventivi polenske alergije važno je izbegavati kontakt s polenom. Pošto se zna da su koncentracije polena najveće u kasnim popodnevnim i večernjim časovima, u tom periodu ne bi trebalo da se boravi na otvorenom, ili da se drže otvoreni prozori u kući. Nije zgoreg ni da se svako veče opere kosa, jer se polenovo zrno zadržava u vlasima.

NASLEDNOST

- Naučno je dokazano da se sklonost prema alergijskim bolestima nasleđuje. Ako je jedan od roditelja bolovao od alergije, mogućnost da oboli i dete je 40 posto, a ako su od alergije bolovala oba roditelja, opasnost za dete raste na 60, pa i 80 odsto – kaže dr Katja Puleva.

Piše: dr Andrija Peić

Stručna rič:

SUZBIJANJE DIVLJEG SIRKA U OKOPAVINAMA

Divlji sirak je najozbiljniji korov kod okopavina. Njegov konkurentski odnos prema kulturnoj biljci odražava se priko korišćenja vode i hraniva iz zemljišta usled čega slabi rast i razvoj kulturne biljke. Umanjuje se prinos, a time i sadržaj ulja, belančevina i skroba u zrnu, kao i mineralnih materija i vitamina u listu.

Suzbijanje se vrši integralnom primenom agrotehničkih mera, plodosmene i herbicidima.

Suzbijanje divljeg sirka u kukuruzu

U fazi vegetacije kukuruza divlji sirak kao i iznikle korove i korove u fazi intenzivnog porasta uspešno suzbija Motivel. Ima širok spektar dilovanja i uništava korove iz korena-rizoma, kao i iz simena primenjen sam el u kombinaciji sa drugim herbicidima. Selektivan je na sve vrste kukuruza: merkantilni, silazni, simenski, kokičar i kukuruz šećerac. Primenjuje se kada izniknu svi korovi sve do faze sedam listova kod kukuruza.

Korovi priparat usvajaju priko lista, a pri dovoljnoj vlažnosti usvajanje teče i priko korenovog sistema. Potribno je da posli tretmana ne padne kiša 3 do 4 sata da bi se aktivna materija usvojila priko lisne mase korova. Vlažno i toplo vrime pogoduju razvoju korova i uspešnom dilovanju herbicida.

Ukoliko se žele suzbiti svi uskolisni i širokolisni korovi i divlji sirak, Motivel se kombinuje sa Cambiom: 1,2 litra Motivela po ha plus 2 litre Cambia.

Sobzirom da je nicanje korova razvučeno od nicanja kukuruza krajom aprila pa do juna kad niče divlji sirak iz simena kao i druga generacija širokolisnih korova, potribno je izvršiti dvokratno tretiranje. Prvo, kada su korovi dva do četiri lista, a divlji sirak 15 do 20 cm sa 0,5 litara po ha Motivela, a drugo prskanje kada kukuruz ima sedam do osam listova sa 0,75 litara po ha. Na ovaj način je najmanji negativan uticaj herbicida na razvoj kukuruza.

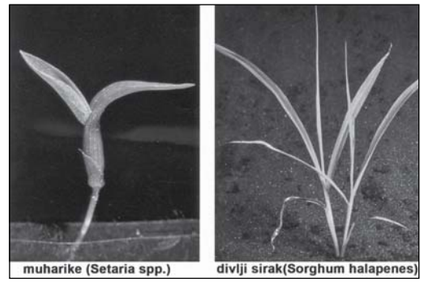
Equip je vodeći priparat novije generacije u suzbijanju divljeg sirka i širokolisnih korova u kukuruzu. Sadrži protektant koji omogućava potpunu razgradnju aktivne materije u kukuruzu, pa ne utiče na zastoj u porastu kukuruza pri tretmanu. Takođe sadrži i okvašivač čime je omogućeno bolje prianjanje priparata na listove korovskih biljaka. Dva sata posli primene aktivna materija je usvojena i kiša ga ne mož isprati. Kada je rič o plodosmeni posli skidanja kukuruza mož se sijati svaka kultura brez ograničenja. Efikasno suzbija jednogodišnje i višegodišnje uskolisne korove, muhare i divlji sirak iz rizoma. Takođe uspešno suzbija širokolisne korove: štireve, tatulu, kereće grožđe, samonikli suncokret, gorušicu, tarčužak i dr. kada je kukuruz u fazi razvoja dva do šest listova, u koncentraciji 2 do 2,5 litara po ha. Radi uspešnijeg dilovanja na širokolisne korove posebno palamidu, popanac, čičak i ambroziju miša se sa Mustangom 0,6 litara po ha u fazi 4 do 5 listova razvoja kukuruza. Takođe se miša i sa Peakom koji ima širok spektar dilovanja na širokolisne korove, a primenjuje se sve do osam listova kukuruza.

Tarot plus koristi se u usivu merkantilnog i silažnog kukuruza 307 gr po ha kada kukuruz ima razvijenih 6 listova za suzbijanje uskolisnih korova-muhara i divljeg sirka iz rizoma kao i široku paletu jednogodišnjih i višegodišnjih širokolisnih korova: štir, pepeljugu, ambroziju, tatulu, samonikli suncokret, gorušicu, bocu, palamidu, ponanac i dr. Ne smi se primenjivati posli faze razvoja kukuruza od 6 listova kao i kod simenskog kukuruza, šećerca i kukuruza kokičara, a ne smi se mišati ni sa organofosfornim insekticidima.

Pored navedenih za suzbijanje divljeg sirka u kukuruza koriste se Tarot i Grid.

Suzbijanje divljeg sirka u suncokretu, soji i šećernoj ripi

Jedan od vodećih herbicida u soji, suncokretu i šećernoj ripi je Focus ultra. Koristi se protiv jednogodišnjih travnih korova 1 litar po ha, a protiv višegodišnjih iz rizoma 1,5 do 2 litra po ha. Protiv jako otpornih korova kao što su pirevina i zubača koristi se 3 do 4 litra po ha, u slit aplikaciji dva puta po 2 litra posli deset do petnaest dana. Priparat je otporan na spiranje kišom već posli dva sata posli primene. Posebno je bitno da je neškodljiv za pčele. Primenjuje se kad su korovi u fazi tri do pet listova odnosno 20 do 30 cm visine, u fazi vegetacije navedenih kultura.

Agil 100-EC se koristi u usivima suncokreta i šećerne ripe u jednokratnoj primeni ili slit aplikaciji za suzbijanje jednogodišnjih i višegodišnjih travnih korova kada su korovi visine 30 do 40 cm sa jednom litrom po ha.

Pantera se koristi za suzbijanje jednogodišnjih uskolisnih korova (muhara) i višegodišnjih travnih korova (divlji sirak) iz rizoma i pirevina, jedan do 1,5 litara po ha, kada je divlji sirak u fazi tri do četiri lista tj. 20 do 30 cm visine. Veća količina priparata se koristi kad je divlji sirak razvio četiri do pet listova. Za suzbijanje pirevine mora se koristiti koncentracija 1,8 do 2,5 litara po ha.

Pored navedenih priparata za suzbijanje divljeg sirka u suncokretu, soji i šećernoj ripi mogu se koristiti Fusilade super, Gallant super, Aramo i dr.

Priparate koristiti prema uputstvu proizvođača.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: velemajstor Nikola Sedlak

KUP U SENCI OMLADINE

U organizaciji Šahovskog saveza Srbije i Crne Gore,održan je u Vrnjačkoj Banji od 01.05. do 07.05. 2006. godine, 49. međunarodni ekipni majski šahovski festival. Nekada veliki po broju ekipa i učesnika a danas vrlo skroman i samo po rednom broju impozantan.Po običaju u okviru festivala održalo se finale kupa ŠS Srbije i Crne Gore za muškarce, Kup ŠS Srbije i Crne Gore za žene i ekipno takmičenje festivalskog karaktera. Subotica je imala predstavnike u sve tri konkurencije. U finalu kupa za muškarce koje je ujedno i najjače (tim čine četiri igrača) učestvovalo je 19 ekipa. Igralo se sedam kola po švajcarskom sistemu parovanja. Ekipa subotičkog Spartaka u sastavu velemajstor Nikola Sedlak, internacionalni majstor Dušan Popović, FIDE majstor Siniša Popov i majstorski kandidat Dejan Leskur zauzela je skromno peto mesto i ako je po rejtingu bila treće rangirana. Najbolji rezultat u ekipi su ostvarili Dušan Popović i Dejan Leskur sa 5 poena iz sedam partija. Kup je osvojio beogradski Partizan drugi put uzastopno.U ženskoj konkurenciji takmičilo se ukupno osam ekipa i igrano je sedam kola. Spartak u sastavu Anđelija Stojanović, Milica Bjeloglav, Jelena Bokan zauzeo je šesto mesto. Kup je osvojila ekipa Internet CG iz Podgorice. U festivalskoj grupi takmičilo se ukupno 14 ekipa ,među kojima i dve ekipe šah kluba Elektrovojvodine iz Subotice koja je jedina od nekada brojnih subotičkih ekipa ostala verna festivalu. Prva ekipa je zauzela peto mesto a druga 13. mesto. Prvog dana festivala održan je i sastanak čelnika šahovske organizacije koji je trebao da razreši sve dileme oko olimpijske reprezentacije koja treba da nas predstavlja na šahovskoj olimpijadi u Torinu od 20.05. do 05.06.2006. godine.Posle burne sednice i još burnijeg reagovanja na njen ishod od strane nezadovoljnika njenim rezultatima, više je sve neprijatno što je pratilo takmičenje privuklo pažnju medija nego takmičarski deo kupa. Pokazalo se da pojedinim našim vrhunskim igračima, sam poziv za reprezentaciju nije dovoljan, već je važnije sa kim su u ekipi i da li je selektor njihov čovek.U ranijem periodu Savez je dva puta popustio i dozvolio grupi igrača da postavljaju i biraju s kim će igrati i ko će voditi reprezentaciju, pa su verovatno poverovali da je to prirodno i odluka da se sa tom praksom prekine teško ih je pogodila. Nismo imali samo mi te probleme već taj nedostatak u osećaju moralnih obaveza ili u različitom tumačenju istih, pojavljivao se i u drugim reprezentacijama čije federacije su to rešile bez velike halabuke i ako su se odrekli usluga većih igrača nego što je kod nas slučaj. Na poziv selektora intermajstora Zorana Novoselskog da reprezentuju Srbiju i Crnu Goru sa velikim zadovoljstvom i čašću odazvali su se velemajstori Robert Markuš, Nikola Sedlak, Dragan Kosić i Miodrag R. Savić, intermajstor Dušan Popović i omladinski prvak SCG fide majstor Marko Krivokapić. U prilogu, pokazaću vam partiju mladog reprezentativca subotičkog Spartaka Duška Popovića, igranu u poslednjem kolu Kupa protiv Nebojše Somborskog iz Radničkog (Zrenjanina).

(1) Somborski, N (2410) - Popović, D (2496) [B50]
4th TCh-SCG Vrnjačka Banja SCG (7), 07.05.2006.
[Sedlak Nikola]

1.e4 c5 2Sf3 d6 3.c3 Redi nastavak koji vrhunskim šahistima služi samo kao iznenađenje. **3...Sf6 4.Le2 Lg4** Najjači potez po najnovijoj teoriji. Ovim potezom Dušan Popović pokazuje da je odlično pripremljen i da ga je vrlo teško iznenaditi u otvaranju. **5.d3 e6 6.Sbd2 Le7 7.h3 Lh5 8.Sf1 0–0 9.Sg3 Lg6 10.Sh4 d5 11.Sxg6 hxg6 12.0–0** Čini se da beli stoji bolje zbog lovačkog para ali veliki problem u njegovoj poziciji je nepovoljan položaj skakača na polju g3. **12...Sc6 13.f4 Dc7 14. Ld2 b5** Crni zahvata prostor na daminom krilu i ima jasan plan igre. **15.Lf3 Tab8 16.a3 dxe4 17.dxe4 Tfd8 18. De2 b4** U ovoj poziciji ozbiljno je dolazilo u obzir i 18...c4 sa idejom c5,Td3 ili Sa5 u zavisnosti šta će beli odigrati. **19.axb4 cxb4 20.Le3 bxc3 21.bxc3 Sa5 22.Tfd1?**

Slab potez posle koga beli odmah dospeva u slabiju poziciju.Beli se trebao najzad pobrinuti o svom skakaču i odigrati 22.e5 uz Se4 ili 22.Df2 uz Se2 sa približno jednakom pozicijom.Izmenom jednog topa crni moze lakše napredovati sa udaljenim a pešakom koji predstavlja potencijalnu opasnost. **22...Txd1+ 23.Txd1 Sc4 24.Lc1 Sb6 25. Dc2 a5 26.Se2** Još je neke šanse davalo 26.e5 uz Se4, ali beli izgleda ne oseća da je u potpunosti nadigran i nastavlja sa pasivnom igrom. **26...a4 27.e5 Sfd5 28.Sxd5 exd5 29.e6** Beli iz očaja pokušava da zakomplikuje poziciju što ide na njegovu štetu pre svega zbog lošeg položaja figura i već odmaklog crnog a pešaka. **29... fxe6 30.Dxg6 Lf6 31. Le3 Sc4 32. Ld4 Df7 33. Dg4?** Previd u strateški izgubljenoj poziciji. **33...Lxd4+ 34.Sxd4** Jedino ako bi beli uzeo 34.Td4, crni a pešak bi bio nezadrživ posle a3,a2,Tb1 **34...Se3 35. De2 Sxd1 36. Dxd1 Dxf4 0–1**

60 GODINA POSTOJANJA ODBOJKAŠKOG KLUBA "SPARTAK"

ZA ROĐENDAN - PRVA LIGA

Najlepši poklon za 60-ti rođendan odbojkaškom klubu «Spartak» jeste ulazak u prvu saveznu ligu. Ovaj klub imao je uspona i padova, ali se nakon jedne decenije uspeo ponovo priključiti eliti.

Odbojkaški klub «Spartak» osnovan je daleke 1945. godine u aprilu mesecu. Sam početak je bio naklonjen Subotičanima, jer je upravo „našem" klubu dodeljena uloga domaćina prvom zvaničnom državnom prvenstvu u odbojci, gde su učešće uzele reprezentacije republika i vojske.

Sve do 1968. godine «Spartak» je bio član II savezne lige. Do te godine, tačnije 1966, «Spartak» je polako ali sigurno počeo da postiže uspehe. 1966. proglašeni su za najbolje na Prvomajskom turniru. A ono što je interesantno spomenuti jeste upravo to da se taj turnir i dan danas održava u Beogradu. Mladi i talentovani momci ulaze u sve bolju formu i upravo '68. godine ulaze u prvu saveznu ligu.

Kao i danas, u klubu je bilo i promena u sastavu tima, baš zbog studiranja. Međutim, posle određenog vremena, okosnica ekipe koja je osvojila Prvomajski turnir i koja je ušla u prvu saveznu ligu, godine 1972. ponovo se okuplja. Rezultati su ubrzo postali vidljivi. Godine 1975. osvajaju titulu prvaka države i u Brisselu na kupu Evropskih šampiona se kite bronzanom medaljom.

U proteklih 60 godina postojanja ova ekipa je za sada postigla najveći uspeh: Miodrag Gvozdenović, Đorđe Radulović, Dušan Guslov, Dobrivoje Koledin, Srboljub Sigulinski, Rade Kovačević, Akoš Seke, Ilija Tubić, Arpad Seker, Lazar Marković, Čedomir Dragović, Aca Budimčević.

- Silaskom te generacije «Spartak» igra sa promenljivim uspehom, pretežno igramo drugu i prvu „B" saveznu ligu. Ulazili smo u prvu „A" ligu, ali smo brzo silazili stepenicu niže. Ove godine smo postigli nešto što nam odavno nije pošlo za rukom. Nakon deset godina vratili smo se na prvoligašku scenu i to za 60. rođendan. Po završetku Mini lige, naš protivnik u baraž utakmicama bila je ekipa beogradskog «Obilića», koja se loše plasirala u najvišem rangu takmičenja. Možda smo napravili iznenađenje u Beogradu, ali mi smo svakako išli na to da moramo da dobijemo utakmicu u gostima, jer smo imali veliku želju da uđemo u viši rang. U toku lige, načinjeni su propusti, ali smo jakom voljom i velikim trudom pokazali da smo pravi tim. Zahvaljujući tome, dobrom igrom u baražu doživeli smo jedan poraz i slavili tri pobede (3:2, 3:1, 0:3, 3:1) – sa ushićenjem je izjavio Zvonko Bačić, sportski direktor kluba.

Posle dužeg vremena, hala sportova je ponovo bila puna u toku muške odbojkaške utakmice. Igor Čajić, trener, igrač i kapiten ekipe, takođe nije mogao da sakrije svoje zadovoljstvo:

- Mislim da je ambijent bio vrhunski. Ove sezone nismo igrali pred ovakvom publikom. Ove dve baraž utakmice na domaćem terenu su bile prave. Videla se dobra igra, osetila se napetost, a pre svega su bile interesantne. Ta zanimljivost i neizvesnost do poslednjeg sudijinog zvižduka je upravo to što publika voli i zbog čega se neko bavi sportom. Mislim da je ovo maksimum ekipe. Pred početak prvenstva klub je napustilo više igrača, a u oktobru i decembru mesecu se «Spartak» ponovo pojačao. Teško je to ispratiti jer svakim dolaskom igrača rastu i apetiti

ŠAMPIONI 75: ekipa Spartaka u sastavu sa leva na desno Miodrag Gvozdenović, Aca Budimčević, Dobrivoje Koledin, Dušan Guslov, Čedomir Dragović, Akoš Seke, Rade Kovačević, Ilija Tubić, Đorđe Radulović, Laza Marković, Srboljub Sigulinski i Arpad Seker.

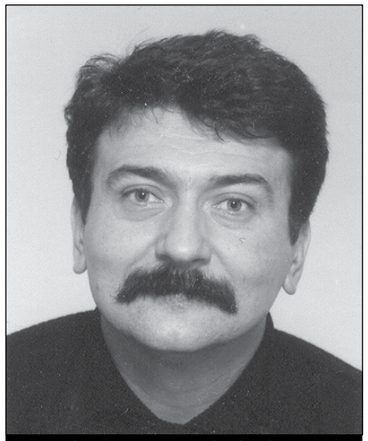
ekipe, koja je na kraju krunisana baš ovako. Ne bih želeo da igram epizodnu ulogu u prvoj „A“ ligi. Međutim, da bismo opstali, mora mnogo, mnogo, ali stvarno mnogo toga da se promeni u klubu. Mislim da smo mi odradili svoje, a da je sada na potezu uprava da odradi svoj deo posla – treba da razmotre kako i šta dalje, koje su ambicije, pa ako pokažu i malo zainteresovanosti mislim da ćemo nastaviti sa saradnjom.

Ova godina im nije bila uopšte laka. Sezonu su startovali sa velikim igračkim izmenama. Klub je napustilo “nekoliko plavih golubova“, koji su se, na svu sreću, nakon izvesnog vremena ponovo vratili. „Plavo-beli“ su se pojačali, a trenerska palica je pripala upravo već pomenutom Igoru Čajiću, koji je sem te funkcije, bio i igrač i kapiten ekipe.

Kako je prvenstvo odmicalo i kako je uprava na čelu sa Dobrivojem Koledinom, predsednikom kluba, videla mogućnost sadašnje ekipe, odlučili su da u pomoć zovu Zorana Kecmana kao trenera, a u baraž utakmicama i trenera Gorana Ilića. Po završetku svih utakmica ispostavilo se da je ovo bila prava odluka, jer su se „plavi golubovi“ izborili za plasman u višem rangu.

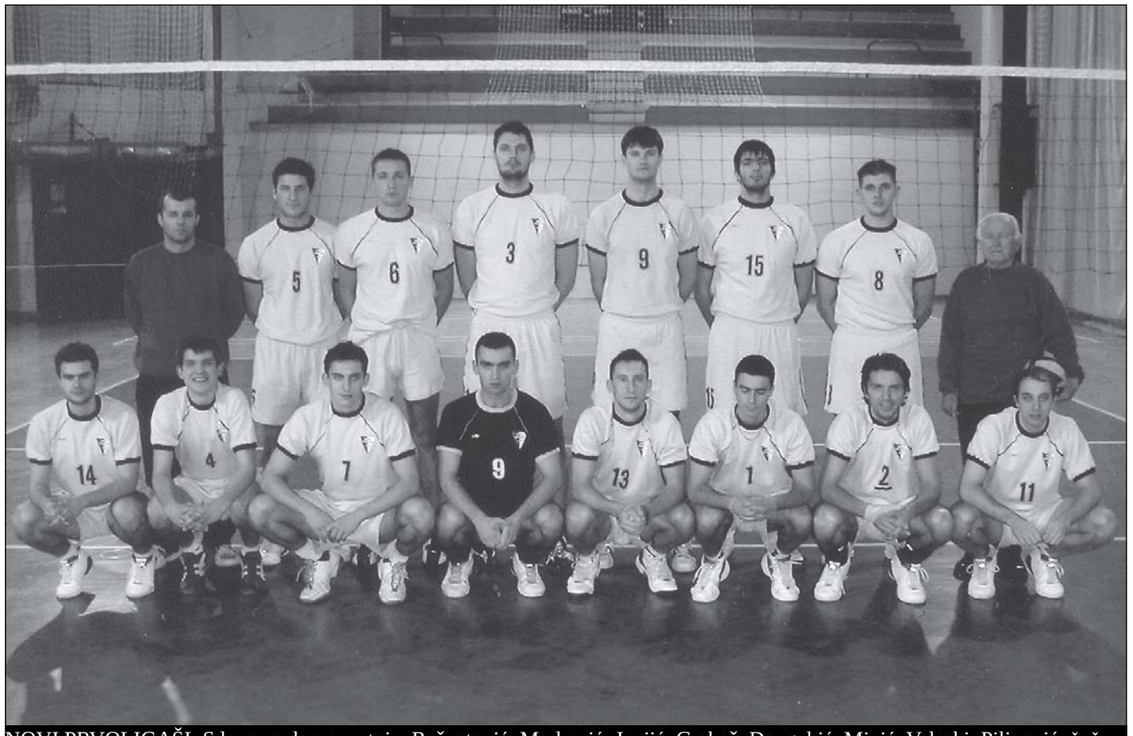
Za to su, sem već pomenutih, najviše zaslužni sledeći igrači: Igor Čajić, Nebojša Grabež, Boris Faćol, Dragan Marković, Ljubiša Janjić, Velja Bračulj, Adrian Veleski, Blažo Dobrković, Dušan Radojević, Milenko Dangubić, Ismar Elezović, Aleksandar Minić, Draško Ražnatović, Nikola Bačić, Janko Adžić i Miodrag Lekin.

- Nakon izborenog plasmana u prvoj ligi, momci «Spartaka» su dobili zasluženi godišnji odmor. Sa radom smo nedavno počeli jer za početak prvenstva moramo biti spremni. Želje su nam da ostanemo u prvoj ligi. Da bi to ostvarili morali bismo uvesti neke novine. Po svaku cenu želimo da zadržimo Igora Čajića kao igrača, jer njegovo bogato iskustvo i talenat bi nam mnogo pomogli. Radimo na tome da ekipu u svim segmentima, gde su uočeni određeni nedostaci, pojačamo. Radimo na pojačanju svih struktura vezanih za klub, vezano za igrački i za stručni štab. U junu mesecu imaćemo pauzu, a od prvog avgusta krećemo sa radom. U skorije vreme trebali bismo se dogovoriti o budućnosti kluba, da razradimo plan – nastavlja Bačić. - Najverovatnije ćemo u septembru mesecu pred početak nove sezone napraviti promociju ulaska u viši rang i proslaviti naš jubilej – 60 godina postojanja, 30 godina osvajanja prvog mesta u zemlji i treće mesto u Evropi. Na našu sreću, sve se nekako poklopilo i imaćemo prilike da subotičkoj publici priredimo lepe i atraktivne odbojkaške utakmice.

Zvonko Bačić, sportski direktor OK «Spartak»

Livia Tričko

NOVI PRVOLIGAŠI: S leva na desno – stoje: Ražnatović, Marković, Janjić, Grabež, Dangubić, Minić, Veleski, Pilipović, čuče: Lekin, Faćol, Bračulj, Dobrković, Elezović, Adžić, Čajić, Radojević.

